

Sukututkija etsii, löytää – ja tahtoo tietää lisää

Paljon on tutkittu ja paljon saatu tietoa kokoon liittyen sukuihin Karjalan kannaksella, Suvannon seutuvilla – ja aina vaan enemmän on tiedonjanoa ja uusia kysymyksiä. Näin tiivistä sukututkijoiden tunteja **Leena Repo**, kun Suvannon Seudun Sukututkimuspiiri vietti kymmenvuotisjuhlaansa Karjala-talolla 14. huhtikuuta.

– Kuka minä olen? Mistä olen tullut? Missä ja miten esi-isäni ovat eläneet? Nämä ovat kysymyksiä, joita jokainen sukututkija esittää itselleen. Kysymyksiä on varmasti enemmänkin. Mitä pitemmälle sukututkimus etenee, sitä enemmän nousee esille uusia kysymyksiä. Oman taustansa tunteminen on tärkeää jokaiselle ihmiselle. Se on hyvin mielenkiintoista. Historia saattaa tuoda esiin mitä ihmeellisimpiä asioita. Ta-

vallisen, arkisen elämän avautuminen vuosien ja vuosisatojen takaa on myös merkityksellistä. Enimmäkseenhän ihmiset ovat arkaan eläneet, Repo muistutti.

Sukututkimuspiiriin 10-vuotistaipaleesta kertonut **Kalevi Hyytiä** totesi, että kuluneen vuosikymmenen aikana tietotekniikan kehitys ja internetin antimet ovat suuresti hyödyttäneet myös sukututkijoita; arkistotietoja on siirretty tietoverkkoon, kuten vuoden 1818 henkikirjat. Tulevaisuuden tutkimuksia voidaan avittaa myös DNA-näyttein.

Sukututkimuspiiriin aktiivien parissa on parhaillaan käynnissä aineiston kerääminen itsenäisyyden alkutapahtumista, vuoden 1918 lähiajoilta. Sotasurma-projektin nimellä kulkevaa työtä johtaa **Osmo Tuokko**.

Hän piti varsin seikkape-

räisen esityksen aiheesta, josta on tavoitteena aikaansaada myös oma julkaisu.

– Lähes sata vuotta sitten 1918 Suvannon seutu oli jälleen painekattilana suomalaisten valkoisten ja punaisten sotissa keskenään ja venäläisten antaessa tulitukea punaisille. Sotatapah- tumien jälkeen alueella oli monen vuoden ajan poikkeustila alueen ollessa sotalakien alaisena rajamaana.

Aikaan liittyi monia tapahtumia, joista pitäjiä historiakirjoissa on valettu tai kirjoitettu hyvin vähän – kuten alueiden vankileirit. Myös esimerkiksi käsite ”sotamartat” on monille tuntematon.

– Nyt on tarkoitus pyrkiä avoimesti antamaan puolueeton kuva tuon ajan historiallisista tapahtumista, Tuokko painotti.

SIVUT 6-7

Vanhan Suomen kartan äärellä sukututkimuspiirin juhlaa aloittamassa Leena Repo, Antero Pärssinen ja Kalevi Hyytiä. Kuva: Marjo Ristilä-Toikka.

Pyhäjärvi-Säätiön hallintoneuvoston kokouksen kahvitaulla Jari Kukko (edessä vas.) ja Jukka Pehkonen, takana vas. Heikki Kiiski, Mauri Hauhia ja Yrjö Inkinen. Kuva: Marjo Ristilä-Toikka.

Kevättalvisia terveisiä Pyhäjärveltä

Pärssisen sukuseuran väki käväisi jo perinteeksi tul- leella, kevättalvisella pilkki- matkalla Karjalassa, ja hie- man saalista herui Pyhäjär-

ven ja Laatokan jään alta. Talvisodan päättymispäi- vänä muistokukkas- ketettiin sankarihaudalle. Mat- kalla vierailtiin myös Käk-

salmen museolla ja vietet- tiin säätiön kunniapuheen- johtaja Antero Pärssisen 75-vuotispäivää.

SIVU 14

Pyhäjärven sankarihaudalla 13. maaliskuuta 2012, Yrjö S. Kaasalainen (vas.), Pekka Laulajainen ja Antero Pärssinen. Kuva: Yrjö Inkinen.

Pyhäjärvi-Säätiön hallinto piti vuosikokouksen Vammalassa

Suurempia muutoksia ei tullut Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön toimintaan, kun hallin- toneuvosto kokoontui

vuosikokoukseensa lauan- taina 24. maaliskuuta Vam- malassa. Hallinnon puheen- johtajisto pysyi ennallaan,

hallitukseen ja hallintoneu- vostoon tuli pari henkilö- vaihdosta.

SIVUT 2-3

23. huhtikuuta 2012

Perinteitä kunnioittaen, uusia tekijöitä kutsuen

Vuotta 2012 käydään taas kevääseen – talven lumi on sulanut, tai ainakin sen viime rippeet katoamassa maisemista. Takana on talvikausi, jossa luonnonvoimat ovat jälleen kerran muistuttaneet, että me ihmiset, huolimatta nykypäivän teknisistä välineistämme, olemme varsin pieniä tekijöitä. Omakohtaisesti olen kokenut pitkät sähkökatkot, lumen tukkimat tiet jne. Ja kun ei ole sähköä, moni asia kodissa ja työhuoneella jumittuu. Tällöin pitää vain hidastaa tahtia ja yrittää sopeutua tilanteeseen.

Pyhäjärvi-lehden vuosi etenee aikaisempien tapaan. Lukijat ja avustajat ovat olleet aktiivisia, antaneet palautetta ja lähettäneet uusia kirjoituksia ja juttuvinkkejä eri aihepiireistä pitäjälehtemme. Yhteistyön voimalla jatketaan!

Aina silloin tällöin tulee lukijakunnalta varsin aiheellinen muistutus sota- ja evakkoaikoihin liittyen: paluumuuttajat, siviiliväestö, eivät menneet talvisodan jälkeen takaisin kotikonnuille Karjalaan välirauhan aikana, vaan vasta jatkosodan ja takaisinvaltauksen alettua vuonna 1941.

Lehteen toivotaan edelleen vanhemman polven muistikuvia ja kertomaa ajoista, jollaisia me nykypolviemme ole kokeneet – tuskin kovin konkreettisesti osaamme edes kuvitella.

Samoin nuoremman polven kuulumisia kaivataan; olisi mukava saada kuulumisia esimerkiksi apurahoja saaneilta. Tehdään tässä yhteisiä talkoita ja patistellaan itse kukin oman suvun ja tuttujen jälkipolvia mukaan lehdentekoon.

Karjalaisuuden eteenpäin viemiseen onkin jokaisella oma mahdollisuutensa. Monien harrastusten kirjossa on syytä miettiä, miten pitäisimme karjalaisuuden kiinnostuksen kohteena – samalla tietysti myös Pyhäjärvi-lehden. Meillä jokaisella on lehden palstoilla mahdollisuus tuoda esiin sukupolvien ketjua ja pitää yllä karjalaisuutta.

Sukututkimuksesta kiinnostuneet ihmiset ja sukuseurat ovat tehneet tärkeää työtä kipinä sytyttämiseksi ja informaation koostamiseksi ja jakamiseksi. Suvannon Seudun Sukututkimuspiirin 10-vuotisjuhlaa vietettiin Karjala-talolla pari viikkoa sitten, ja myös Suvannon seudun pitäjäyhteisöt jatkavat eri tahoilla arvokasta yhteistyötään. Tämän kevään yhteistyömatkan kohteina ovat Metsäpirtti ja Rautu.

Pyhäjärvi-Säätiö on osaltaan tärkeä tekijä karjalaisen perinteen tallentamisessa ja eteenpäin saattamisessa. Tästä kuuluu suuri kiitos aikanaan näitä pitäjäyhteisöjä perustaneille henkilöille, hallinnossa mukana toimineille ja heidän jälkipolvilleen, jotka nykyisin työtä jatkavat. Säätiön hallinnosta on tämän kevättalven aikana jättäytynyt pois Salme Rintala – kunnioitettavat 40 vuotta mukana ollut, muutama vuosi sitten kunniajäsenen arvonimen saanut karjalaisaktiivi. Omasta puolestani haluan lausua hänelle lämpimät kiitokset; Salme oli myös tärkeä tekijä opastaessaan minua muutama vuosi sitten Pyhäjärvi-lehden tekoon, ja on edelleen muiden kokeneiden konkareiden kanssa tärkeä tietopankki pyhäjärveläisyyteen. Toivottavasti edelleenkin saamme näiltä tietotaitoa omaavilta henkilöiltä ammentaa informaatiota eri yhteyksissä, kun samalla nuorempaa sukupolvea astuu mukaan toimintaan.

Lahdessa valmistellaan parhaillaan vuotuisia Karjalan Liiton valtakunnallisia kesäjuhlia ja Huittisissa valmistaudutaan paikallisen karjalaseuran johdolla heinäkuusiin Pyhäjärvi-juhliin.

Myös monet muut pitäjäyhteisöt järjestävät parhailaan tulevan kesän kihuja, sukuseurat ja muut järjestöt kotiseutumatkoja Kannakselle yms. tapahtumia. Tapaamisiin karjalaisuuden parissa – ja yritetään houkutella nuorempaa polvea mukaan!

MARJO RISTILÄ-TOIKKA

Pyhäjärvi-Säätiön vuosikokous hyväksyi toimintavuoden 2011 ja katsasti tulevat tapahtumat

Kokouksen osanottajat, eturivissä vasemmalta Kaarina Pärssinen, Raija Holma, Helga Mäkelä ja Pirjo Kiiala, toinen rivi vas. Antero Pärssinen, Jukka Pehkonen, Esko Pohjolainen, Yrjö Inkinen, Mauri Hauhia ja Yrjö S. Kaasalainen, takarivissä vas. Esko Pulakka, Markku Pärssinen, Heikki Kiiski, Kari Äikäs, Teuvo Henttonen ja Jari Kukko. Kuvasta puuttuu paikalla ollut kunniajäsen Reino Äikiä.

Hallintoneuvoston kokousta luotsasi ensimmäisenä puheenjohtajavuotenaan **Esko Pulakka** Nokialta. Kokoukselle hänellä oli selvät pelisäännöt: puhutaan yksi kerrallaan, mutta ajatella saa yhtä aikaa.

Esko Pulakka myös valittiin jatkamaan neuvoston puheenjohtajana. Samoin hallintoneuvoston varapuheenjohtajaksi valittiin edelleen **Tuomo Hinkkanen** Kokemäeltä/Kauvatsalta. Hallintoneuvoston erovuoroisista valittiin seuraavalle toimikaudelle Pulakan lisäksi **Yrjö Inkinen** ja **Heikki Kiiski** Huittisista, uutena hallintoneuvostoon valittiin **Pertti Hakanen** Vammalasta (Sastamala). Erovuoroisista varajäsenistä **Markku Karkkainen** Ikaalisista jatkaa, **Laila Innasen** tilalle valittiin **Risto Toiviainen** Hämeenkyröstä.

Pyhäjärvi-Säätiön hallituksen erovuoroisista **Marja Härmä** jatkaa varajäsenenään **Helga Mäkelä**. **Salme Rintala** oli ilmoittanut jättäytyvänsä pois hallinnosta, ja hänen seuraajakseen hallitukseen valittiin **Markku Pärssinen** Kiiskasta (Sastamala). Markku Pärssisen henkilökohtaiseksi varajäseneksi hallitukseen valittiin **Kari Äikäs** Mouhijärveltä (Sastamala).

Säätiön hallitus piti heti hallintoneuvoston kokouksen jälkeen järjestäytymiskokouksensa. Hallituksen puheenjohtajisto pysyi

myös yksimielisellä päätöksellä ennallaan: **Yrjö S. Kaasalainen** Harjavallasta jatkaa puheenjohtajana, varapuheenjohtajan tehtäviä hoitaa **Juhani Forsberg** Helsingistä. Asiamiehen ja rahastonhoitajan pestissä pakertaa **Pirjo Kiiala** Tampereelta.

Säätiön varsinaisina tilintarkastajina jatkavat kokouksen päätöksellä **Päivi Yli-Mattila** ja **Eeva-Maija Ylikoski**, varatilintarkastajina **Kaarle Lempainen** ja **Ilkka Tähtinen**. Todettiin samalla, että säätiöllä niiden rahankäyttöä ja toimintaa tarkastamassa pitää olla edelleen ns. HTM-tilintarkastajat. Kokouksessa luettiin tilintarkastajien kertomus, minkä myötä hallitukselle myönnettiin tili- ja vastuuvapaus vuodesta 2011. Tilinpäätös näytti noin 4000 euroa plussaa.

Kuluvalla vuodelle 2012 hyväksytty talousarvio ja toimintasuunnitelma noudattelevat edellisvuosien linjaa; tarkkaa taloudenpitoa ja toimintaa vuotuisten tapahtumien myötä.

Vpl. Pyhäjärvi-lehti jatkaa ilmestymistään kuukausittain – ilmestymistiheys on karjalaisten pitäjäjulkaisujen kärkipäässä vuotuisilla numeroilla mitaten; edellä on vain Kurkijokelainen, joka ilmestyy pääsääntöisesti kahden viikon välein, muut pitäjälehdet harvemmin. Lehden sivumäärä on viime vuosina kasvanut 12-16:een sivuun, mistä suuri

kiitos kuuluu kaikille lehden aineistoa tuottaville henkilöille ja tahoille.

Päätömmittaja **Marjo Ristilä-Toikka** kiitti niin vakituksia avustajia kuin kaikkia muitakin lehden lukijoita, jota yhteiseen pitäjälehteen talkoohengessä laittavat aineistoa.

– Laittakaa juttuja, kuvia ja juttuvinkkejä tulemaan. Niin muistoja menneiltä ajoilta kuin kuulumisia tämän päivän tapahtumista ja jälkipolvien edesottamuksia elämän eri saroilta. Hienoa on se, että monesti yhden henkilön kirjoitus poikii lisää uusia kirjoituksia. Ja kannattaa rohkeasti tuoda esiin oman perheen, suvun ja tuttavien taholta juttuvinkkejä! Samoin läheisiltä toivotaan kovasti omaa aktiivisuutta laittaa kirjoituksia merkkipäiviä viettävistä ynnä muista perhetapahtumista; näistä parhaiten tietävät kirjoittaa omat omaiset, lähipiiri.

Karjalaiset pitäjälehdet saivat vuoden alusta rasi-teen yhdeksän prosentin arvonlisäveron. Lehden hintaa ei kuitenkaan nostettu, vaan vuosikerran tilaus- hinta on edelleen 30 euroa.

Tulevan suven Pyhäjärven kihut, kaksipäiväiset pitäjäjuhlat, vietetään Huittisissa 14.-15. heinäkuuta. Huittisten Karjalaseuran puheenjohtaja Heikki Kiiski, Pyhäjärvi-Säätiön hallintoneuvoston jäsen, kertoi jo pitkälle valmistellun juhlan ohjelmasta, esiintyjistä, ruokahuollosta, ma-

joituspaikoista ja muista järjestelyistä.

Juhlien lauantaipäivän aloittaa jo perinteinen sukuseminaari ja -kokoukset, sitten vuorossa ovat Kaiun muistoviesti, Muistojen ilta ja Iltamat. Sunnuntai käynnistyy juhlaumalanpalveluksella ehtoolliseen ja kunniakäynteineen haudoilla, ja jatkuu pääjuhlan vietolla ohjelman ja yhdessäolon merkeissä.

– Karjalaisen perinteen esille tuominen ja eteenpäin vieminen, yhteisöllisyyden vahvistaminen, yhdessäolo – ne kaikki ovat johtoasioita juhlassa Huittisissa, summasi Kiiski.

Tarkempia tietoja tullaan antamaan seuraavissa Pyhäjärvi-lehdissä ja myös Huittisten Karjalaseuran internetsivuilla.

Karjalan Liiton, Suvannon Seudun Sukututkijoiden ja Suvannon seudun pitäjäyhteisöjen toimintaan pyhäjärveläiset ovat osallistuneet, ja samaa yhteistyötä on tarkoitus edelleen jatkaa myös Pyhäjärvi-Säätiön taholta. Yhteydenpito jatkuu myös Karjalan kansan nykyisiin paikallisviranomaisiin, kuten Käkisalmen alueen kuntajohtajiin ja Käkisalmen museon toimijoihin.

Koti-Suomessa pyhäjärveläisille merkittävä yhteis-työkumppani on Sastamalan seudun Museo, jossa evakkojen tuomaa on saat- tu esille jo vuodesta 1959 asti, ja viimeisimpiä aineis-

toja on museolle toimitettu myös viime kuukausien aikana, kuten **Jalmari Pusan** peruja.

Maaliskuun numerossa museonjohtaja, FM **Maria Pietilä** kertoi museon toiminnasta esityksessä, jonka hän piti Vpl. Pyhäjärvi-seuran 55-vuotisjuhlakokouksessa Helsingissä Karjalatalolla 10.3.

Suvannon Seudun Sukututkijoissa pyhäjärveläiset ovat aktiivisia toimijoita. Säätiön kunniapuheenjohtaja **Antero Pärssinen** kertoi sukututkijoiden toimineen yhteistyössä jo kymmenen vuotta. Suvannon seudun pitäjäyhteisöjen edustajat tekevät jo perinteisen yhteistyömatkansa Kannakselle toukokuussa, nyt käyntikohteina Metsäpirtti ja Rautu.

Hallintoneuvoston jäsen ja Vpl. Pyhäjärvi-kerhon puheenjohtaja **Kaarina Pärssinen** muistutti, että myös Karjalan Liiton kesäjuhlilla on Pyhäjärven ja muun Suvannon alueen infopiste, jonne kaivataan esittelijöitä. Talkoovuoroja on jaossa, ja niitä voi kysellä mm. Kaarina Pärssiseltä sekä **Mervi Piipposelta** Karjalan Liitosta.

Pyhäjärvellä on säätiön toimesta kunnostettu ja pidetty huolta vanhan sankarihautausmaan ja kirkon

paikasta. Näiden aitojen korjaus ja uusiminen on edessä. Nyt maaliskuussa Pärssisten pilkkimatkalaisen ryhmän kanssa paikan päällä käynyt Yrjö S. Kaasalainen kertoi laskeneensa näiden aitojen lautapuiden määrän: 661 ja 240, eli yhteensä 901 kappaletta.

Työryhmä Yrjö S. Kaasalaisen, Esko Pulakan ja Yrjö Inkisen johdolla on menossa aidan kunnostusprojekti. Tulevana kesänä todennäköisesti vaihdetaan vain kiireellisintä korjausta vaativat aitalaudat, ensi vuonna uudistetaan aitaukset kauttaaltaan.

– Aitapuita on kuivumassa ja odottamassa maa-lausta, ja uusiakin talkooprojektista kiinnostuneita henkilöitä on ilmoittautunut mukaan “kunniavelkaa maksamaan”, totesi Esko Pulakka.

Kokouksessa muistutut:

Kunniapuheenjohtaja Antero Pärssinen, täyttänyt 75 vuotta

Helga Mäkelä, täyttänyt 75 vuotta, hallituksen varajäsen

Hallintoneuvoston jäsen Yrjö Inkinen, täyttänyt 60 vuotta

Kaarina Pärssinen, hallintoneuvoston jäsen, täytämässä 70 vuotta.

MARJO RISTILÄ-TOIKKA

Stipendinsaajia

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallitus päätti kokouksessaan 24.3. myöntää seuraavat apurahat:

* Tyyne Lehikoisen rahastosta:

Juha Laitinen ja Heikki Packalen.

* Helmi Pärssisen rahastosta: Sannasisko Äijö.

* Puualan käsityörahastosta: Ville-Veikko Lång, Heljä Pirkkamaa ja Markus Rätty.

* Aune ja Vilho Kähösen rahastosta: Layla Höckerstedt, Elina Luukkanen, Soile Lääti, Jutta Petäjärvi, Anna Pulakka ja Merja-Liisa Vuori.

Onnittelut - menestystä opinnoissa ja elämässä! ”Elämään tarvitaan juuret ja siivet”.

Haluaisimme myös lukea lehdestä kuulumisianne. Kirjoittakaa, mielellään kuvan kera.

PIRJO KIIALA, asiamies

Apurahat haettavina 2012

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön yhteydessä toimii kuusi erillistä apurahoja jakavaa rahastoa.

Apuraha voidaan myöntää seuraavin edellytyksin:

- hakijan opinnot ovat tulossa päätösvaiheeseensa

- hakija ei ole aikaisemmin saanut apurahaa

alla mainituista rahastoista

- hakijan sukujuuret ovat Vpl. Pyhäjärvellä (isä, äiti, isovanhemmat jne.) Esivanhemman nimi, syntymäaika, asuinikä tai talo.

Toukokuun 2012 loppuun päättyvä hakuaika (postitus viimeistään 31.5.2012):

- **Perinnerahasto I:stä** apurahoja jaetaan äidinkieltä tai musiikkia opiskeleville tai tutkiville henkilöille.

- **Arvo Kukon rahastosta** apurahoja jaetaan humanistisia tieteitä ja musiikkia opiskeleville.

Tiedustelut:

hallituksen vpj. Juhani Forsberg p. 050 5112 899 tai asiamies Pirjo Kiiala p. 044 2815 047.

Hakemuslomake on tulostettavissa säätiön kotisivuilta/apurahat

www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

Lomakkeen kaikki tiedot tulee täyttää ja postittaa liitteineen osoitteella:

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallitus, c/o Juhani Forsberg Ryytimaantie 19 A 8, 00320 Helsinki

”Ainakin kerran kesässä pitää päästä Pyhäjärvelle – raivaussaha matkassa”

Pyhäjärvi-Säätiön hallitukseen on uudeksi jäseneksi valittu **Markku Pärssinen** Kiikasta. Pyysimme häntä esittelyn muista toimitaan sekä tietysti karjalaisista sukujuurista.

– Olen syntynyt 54 vuotta sitten Kiikassa, nykyisen Sastamalan kaupungin alueella maanviljelijäperheeseen. Ylioppilastutkinnon ja armeijan jälkeen aloitin opiskelun Helsingin Yliopistossa, josta valmistuin agronomiksi v. 1983. Samana vuonna aloitin työt maanviljelijöiden ja metsänomistajien sekä maaseutuyrittäjien edunvalvontaorganisaatiossa MTK:ssa, ensin Porissa, sitten Helsingissä. Vuonna 1991 muutimme perheen kanssa takaisin Kiikkaan ja aloitin MTK-Satakunnan toiminnanjohtajana. Liiton toimialue kattaa koko Satakunnan ja osan Pirkanmaasta. Toimistomme sijaitsee Porissa, Pärssinen kertoo.

– Perheeseen kuuluu puoliso **Eila**. Hän on MMM, ravitsemusterapeutti ja työssä Satakunnan sairaanhoitopiirissä keskus-sairaalalan ravitsemussuunnittelijana. Meillä on kaksi poikaa, joista **Juho** on työssä Teknikum-konsernissa Vammalassa ja nuorempi eli **Sampo** aloitti insinööriopinnot Porissa viime syksynä.

Pärssiset viljelevät Kallioniemen tilaa Kiikan Ruotsilankylässä.

– Tila on sama, jonne isän suku päätyi evakkotai-paleella ja rakensi uuden kodin ja ammatin, kuten kaikki lähinaapurit ja kymmenet tuhannet muut sodan alta kotinsa jättämään joutuneet heimoveljet ja -sisaret. Tilalla oli pitkään lypsykarjaa, sitten erikoistuttiin sikatalouteen. Nykyisin tilamme tuotantosuunta on kasvinviljely; pääkasveina vehnä ja ohra. Maatalouden työt hoidetaan iltaisin, viikonloppuisin ja lomapäivinä. Eräitä työvaihteita on ulkoistettu.

Riistanhoitoa ja matkailua

Päivätyöltä ja maatalan hoidolta yli jäävänä vapaa-aikana Markku Pärssinen harrastaa riistanhoitoa ja syksyllä hirvieläinten metsästystä.

– Kiikan metsästysseurassa onkin tällä haavaa runsaasti karjalaista sukujuurta olevia metsästysharrastajia, Kiimajärven hirviporukasakin on viisi Pärssistä ja kuudes on hyväksytty jäseneksi. Talvella hiihdän ja kuntourheilu jatkuu kesällä juoksuna.

Omatoimimatkailu on vuosien myötä noussut tärkeäksi perheen harrastukseksi.

– Eilan kanssa on käyty

Kallioniemen puutarhassa Juho ja Markku Pärssinen raivaustöissä. Taitoja on tarvittu myös Pyhäjärven kirkkoahon kunnossapidossa.

Euroopassa, erityisesti Italian suunnalla jo kymmenkunta kertaa. Vaikka käynnit ovat kestoltaan lyhyitä, usein vain pidennettyjä viikonloppuja, niin ne kuitenkin mukavasti katkaisevat arjen. Seuraan talousasioita ja politiikkaa, johon tuli myös osallistuttua takavuosina.

Kirkkoahon kunnossapitäjä

Karjala-asiat ovat Markku Pärssiselle paitsi harrastus, myös syvemmältä kumpuava henkinen yhteys omaan isänpuoleiseen sukuun ja sen historiaan.

– Pyhäjärveen liittyvät asiat ovat aina perheessämme olleet tärkeässä asemassa. Kotikyläksi koen sekä Kahvenitsan järven ympäristön että Heinosen.

Isänsä **Erkki Pärssinen** ehti toimia Pyhäjärvi-sääti-

ön hallinnossa noin 30 vuoden ajan.

– Kotiseutumatkalle osallistuin ensimmäisen kerran yli 20 vuotta sitten, heti kun se oli laajemmassa mitassa mahdollista. Isäni lisäksi kaikki kolme sisartani olivat jo sillä kertaa mukana. Se ja lukuisat myöhemmät matkat ovat tiivistäneet sukulaisten välistä yhteyttä sekä lisänneet kontakteja muihin pyhäjärveläisiin.

– Sittenmin käyntejä Pyhäjärvellä on kertynyt noin 25, ja joka vuosi sinne pitää päästä ainakin kerran. Nytkin on viisumi vetämässä. Oman perheen jäsenet ovat olleet mukana ja olen kutsunut joillekin matkoille mukaan myös työn kautta tuttuja kavereita. Kaikki ovat viihtyneet ja he ovat saaneet käsityksen Suomen historiasta, maantieteestä sekä karjalaisen kulttuurin

vaiheista “ennen sotia”. Käynti Kannaksen sotahistoriallisissa kohteissa on kaikkia koskettava tapahtuma, kun Suomen kohtalonhetkien näyttämöt kertovat omaa kieltään.

Omaksi “kuuliaisuustehäväkseen” Markku Pärssinen on ottanut Pyhäjärven kirkkoahon lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkin ympäristön niitto- ja siivoustalkoot kerran kesästä.

– Niittoterällä varustettu raivaussaha ja Eila reippaana apulaisena saavat ihmeitä aikaan. Lasinsiruja ym. roinaa kertyy yleensä muovisäkillinen. Paikallisilla riittää hämmästelemistä, kun hihat heiluvat urakkatahtiin.

Pärssinen toimii tällä hetkellä myös Äetsän Karjala-seuran puheenjohtajana. -MRT

Ajoittain työtehtävät vievät Markun ulkomaille. Tähtitoimittaja Helena Petäistö poikkesi MTK:n Brysselin toimistossa vaihtamassa kuulumisia.

Muistokirjoituksia

Eino Laulajaisen muistolle

Salitsanrantalaiseen **Arvi** ja **Ida Laulajaisen** perheeseen syntyi neljä poikaa. Vanhin, **Pentti**, menehtyi jo muutaman viikon ikäisenä. Kolme nuorempaa, **Pekka**, **Eino** ja **Aulis**, nähdään vakain ilmein isänsä haudan äärellä loppukesällä 1943 Pyhäjärven sankarihautausmaalla Pyhäjärvi-historian viimeisellä sivulla olevassa kuvassa.

Auliksen elämänliekki sammui kesken miehuusvuosien v. 1985. Nyt oli Einoon vuoro. Eino-veljeni oli kolmivuotias, kun Talvisota syttyi, ja seitsemänvuotias isän kuollessa. Ei siis ihme, että hauraaksi jäänyt isäkuva oireili myöhemmässä elämässä, hänen, niin kuin nuorimman veljenikin kohdalla.

Meidän poikien ollessa kouluikäisiä muutimme äidin, **Aune**-mummon ja **Eemil**-sedän kanssa Salitsanrannalta tuttuun yhteistalouteen Jämsästä hankitulle pientilalle. Tämä oli meidän poikien kehityksen kannalta kulta-aikaa. Oli tilaa puuhastella, ja Eemil-sedän työkalut olivat vapaasti käytettävissä. Ja vaikka se kesäinen heinäaajo ei ollutkaan niitä kaikkein mieluisimpia touhuja, niin opittiin kuitenkin yhtä ja toista myöhemmin hyödylliseksi osoittautunutta jokapäiväisen elämän tietotaitoa. Ja olihan siinä koko ajan Eemil-setä isän korvikkeena puuhakkaan miehen mallia osoittamassa.

Meidän poikien mieli paloi kuitenkin opintielle, ja niin katsottiin sopivaksi vaihtaa maatila Jyväskylän maalaiskunnasta hankittuun omakotitaloon. Kun Aune-mummo oli kuollut, ja äiti siirtyi omaan osakkeeseensa Jyväskylän Laajavuoreen, Eino asui tässä talossa perheineen yhdessä Eemil-sedän kanssa tämän kuolemaan saakka. Minun polkuni johti Raumalle seminaariin, Aulis aloitti oppi-

koulun ja Eino ammattikoulun rakennuslinjan. Kovin pitkään hän ei kuitenkaan rakennushommissa viihtynyt, autoala kiinnosti enemmän. Eino valmistui autoteknikoksi ja toimi jonkin aikaa työnjohtotehtävissä jyvaskyläläisissä auto-liikkeissä. Välillä hän toimi myös itsenäisenä korjaamoyrittäjänä ja välillä teki keikkahommia aina Tuloman voimalaitostyömaata myöten.

Levoton elämä toi omat vapaa-ajan ongelmansa, ja se johti myös avioliiton kariutumiseen. Taivaassa kuultiin kuitenkin hurskaan äidin rukoukset, niin että Eino koki hengellisen herätyksen. Ja nyt oli vuorossa hyvin radikaali ammatinvaihdos: Eino koulutettiin seurakunnalliseksi päihdetyöntekijäksi, ja toimi näissä tehtävissä Inkeröisten ja Jyväskylän seurakunnissa. Autoalan tuntemuskaan ei jäänyt unhoon, ja sitä tietotaitoa hän hyödynsi vielä eläkevuosinaanakin laajan ystäväpiirinsä apuna moninaisissa autoalan ongelmissa.

Useampikin sairaus lyhensi touhukkaan miehen askeleita, mutta kotonaan hän sai elellä aivan viime hetkiinsä saakka. Viimeisinä vuosina löytyi jälleen yhteys tyttäriin, ja niin Eino sai kokea myös isovanhemman iloa lastenlasten kehittymistä seuratessaan. Einoon siunaustilaisuus pidettiin lähipiirin kesken maaliskuun 30. päivänä Jyväskylän Lahjajarjun kappelissa. Viimeisen leposijansa Eino-veljeni sai saman hautakiven alta, johon on äidin nimen lisäksi kaiverrettu Aune-mummon ja Eemil-sedän nimet. Einoon muistoa kunniottivat myös useat hänen entiset AA-toverinsa mieliä koskettavilla muistovärsäyllään.

PEKKA
LAULAJAINEN

Vielä muutamia paikkoja kevätretkelle Hämeeseen

Lähde kanssamme mukaan Vpl. Pyhäjärvi-seuran retkelle Hämeeseen. Kohteina Hämeenlinnassa Suomen Tykistömuseo, Pälkäneen Laitikkalassa Rönnvikin viinitila ja paluumatkalla tutustumme vielä Suomen Lasimuseoon Riihimäellä. Ohjelmasta ym. tarkemmin maaliskuun Vpl. Pyhäjärvi-lehdessä ja seuran nettisivuilla <http://www.karjalanliitto.fi/index.phtml?s=839>

Matkalle lähdetään Talma-Bussin linja-autolla la 12.05.2012 klo 8.00 Helsingistä. Mukaan voi halutessaan liittyä jo Talma-bussin tuloreitiltä, Hyrylästä 7.30. Helsinkiin palataan n. klo 18-18.30. Tiedustelut ja ilmoittautumiset kevätretkelle Hämeeseen viimeistään su 29.4.12 mennessä Kaarina Pärssinen p. 040-519 3036, kaarinaparssinen@gmail.com tai Kaisa-Liisa Korhonen p. 050-590 5433, kaisaliisa.korhonen@kolumbus.fi. Hintaseuran jäsenille ja perheenjäsenille 45 eur/osallistuja ja muille 55 eur., mikä sisältää: linja-autokuljetukset, pääsyliput ja opastukset kaikissa kohteissa, tulokahvit sämpylöineen Café Katrissa Tykistömuseossa sekä lounas Rönnvikin viinitilalla. Matkan hinta maksetaan etukäteen 30.04.2012 mennessä Vpl. Pyhäjärvi-seuran tilille Nordea 127130-255715. Tervetuloa retkelle Hämeeseen!

Toivottavat retken järjestäjät Vpl. Pyhäjärvi-seura ry ja Kurkijoki-Seura ry - KP

Kirkonsanoma

Pääsiäisen jälkeen

Pieni joukko heitä oli alun perin. Kun ryhmä vähitellen kasvoi, ei kukaan siihen kuuluneista osannut aavistaa, että se tulisi olemaan oikeastaan aivan uuden aikakauden ensi airut. Sukupolvi toisensa jälkeen oli kertaava tuon pienen joukon usein tosi voimakkaita kokemuksia.

Ryhmän jäsenistä monet olivat ammatiltaan kalastajia. He lähtivät kutsun saatuaan seuraamaan miestä, jonka puheessa tuntui olevan merkillinen voima. Kolmen vuoden aikana he saivat todistaa perin ihmeellisiä tapahtumia. Monet saivat parantua. Syyllisyyden taakan kanssa kamppailivat saivat kuulla vapauttavan viestin: anteeksiantamus on totta! Pienen pojan eväät riittivät ruokkimaan tuhansia ihmisiä. Monet kansan hiljaisimpiin kuuluvat ymmärsivät, että heilläkin oli oikeus lähestyä Jumalaa, vaikka heidän tietonsa niin laista kuin perinnäissäänkin olivat varsin vähäisiä.

Perusryhmän koko vaikiintui kahdeksitoista. Mutta näiden miesten lisäksi oli

suuri joukko muita, jotka aktiivisesti seurasivat tapahtumien kulkua ja alkoivat myös aavistaa, että jotakin todella merkittävää on tulossa. Mukana oli sekä naisia että miehiä ja he kaikki kokivat kuulemansa opetuksen todella tärkeäksi. Vanhat käsitteet alkoivat elää ihmisten mielissä aivan uudella tavalla. Ihmiset kokivat, että esillä olevat asiat tulivat lähelle. Ne eivät olleet vain viisaita ajatuksia, vaan ne tuntuivat koskettavan koko ihmisen olemusta. Tunnetasolla he kokivat opetuksen vapauttavaksi ja rohkaisevaksi.

Pian alkoi kuitenkin ilmaantua myös toisenlaisia ääniä. Erityisesti kansan johtomiehet olivat huolissaan, mitä kaikkea olikaan tulossa. Mutta heillä oli vaikeuksia löytää keinoja, joilla olisivat saaneet opetukset totutuiksi. He esittivät erilaisia syytöksiä ja panivat toimeen keskusteluja, joissa kuvittelivat tämän uuden Opettajan kohta häviävän. Mutta niin ei käynyt kertakaan. Hänellä näytti olevan erinomainen taito torjua väärät syytökset sanalla,

joka lähti johtomiesten hyvin tuntemista kirjoituksista. Heidän oma asemansa alkoi pian tuntua uhatulta.

Maa oli vieraan vallan miehittämä. Kansa sai säilyttää oman uskonnollisen ajattelunsa. Siitä nousevat monet tavat ja käytännöt saivat rajoitetusti jatkua. Mutta valtakunnan yhtenäisyyttä ei saanut asettaa kyseenalaiseksi. Kaikki sen rikkoontumiseen tähtäävät toimet oli torjuttava. Tästä muutamattain ottivat yhteyttä vallanpitäjiin ja vetosivat heihin, jotta tämä kansan keskellä leviävä liike saataisiin tukahdutettua.

Vuosittain toistuvan suuren juhlan alla väki tuntui kuitenkin kulkevan suorastaan hurmioituneena tämän Opettajan jäljessä. Mutta lähipäivinä tunnelma koki perusteellisen muutoksen. Lopulta maaherran pihalle kokoontunut joukko alkoi yhteen ääneen vaatia ristiinnaulitsemista. Opettajansa seuraan liittynyt perusryhmä hajosi. Miehet olivat kokeneet vahvan pettymyksen. Jostakin etäisyyksien päästä he seurasivat tapahtumien kulkua. Kaikki tun-

tui olevan menetettyä. Kolme ristiä kohosi teloituspaihalle. Joitakin miehiä sentään vielä löytyi, jotka halusivat tehdä viimeisen palveluksen. He saivat luvan haudata Opettajansa. Perin pieni seurue siitä huolehti.

Viikon ensimmäisen päivän aamuna lähti viesti, joka muutti kaiken. Hauta osoitautui tyhjäksi. Ja pian nuoriperusryhmän jäsenetkin kokoontuivat yhteen keskustellakseen uudoista uutisista. Silloin Opettaja ilmestyi heidän keskelleen. Hän tervehti heitä tutulla ja rakkaalla tavalla: “Rauha teille”. Nyt pettymys vaihtui iloksi, syyllisyyksikin hukui näiden sanojen alle. Vähitellen he kaikki alkoivat ymmärtää, että juuri näin piti käydä. Pääsiäisen jälkeen kaikki oli toisin.

Parin vuosituhannen takaa sama sanoma kuuluu meillekin. Herran voitto on meidänkin voittomme. Herra elää, ja mekin saamme elää Hänen kanssaan Hänen voitostaan kiittollisina. Hyvää matkaa ylösnousseen Herran seurassa!

VEIJO JÄRVINEN

Karjalaisten Pitäjähdistysten liiton kokouskuulumisia

Ari Pusa valittiin Pyhäjärven edustajaksi

Karjalaisten Pitäjähdistysten Liitto ry:n (KPYL) sääntömääräinen vuosikokous pidettiin 24.3.2012 Karjalatalolla Helsingissä. Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin **Maija-Liisa Kallioma**ki. Uusikirkko-seurasta. Vpl. Pyhäjärvi-seura ry:n virallisena edustajana kokouksessa oli **Kauko Hinkkanen**.

Yhdistyksen tarkoituksena on toimia karjalaisten pitäjähdistysten yhteistyöelimenä, edistää ja tukea näiden toimintaa sekä vaalia karjalaisia perinteitä.

Pitäjähdistyksen kuuluu tällä hetkellä 42 luovutetun alueen jäsenyhdistystä. KPYL kuuluu myös jäsenenä Karjalan Liittoon. Pitäjähdistyksen hallituksen puheenjohtaja **Anna-Maija Nurminen-Lempinen** Kurkijoki-seurasta edustaa vuonna 2012 yhteisöä Karjalan Liiton hallituksessa.

Vuonna 2011 KPYL järjesti neljä teemailtaa, joilla tehtiin tutuksi ”Elämää luovutetussa Karjalassa”. Aiheina olivat: Koulut ja koulutus, Kunnallishallinto luovutetun alueen maalaiskunnissa 1865-1917, Karjalaiset kädentaidot ja Ortodoksinen tapakulttuuri.

Edellisen lisäksi KPYL osallistui Karjalaisille kesäjuhliin 17.-19.6.2011 sekä Pitäjä- ja sukumarkkinoin-

den suunnitteluun ja toteutukseen 19.11.2011.

Pitäjähdistyksiä johtaa hallitus, johon kuuluu yhdeksän jäsentä ja jäseneksi valittu henkilön toimikausi on kolme vuotta. Hallituksen jäsenyys on kiertävä. Sama henkilö voi olla jäsenenä enintään kuusi vuotta.

Hallituspaikat jakautuvat alueellisen jaon perusteella. Vpl. Pyhäjärvi-seura ry kuuluu Käkisalmen seudun alueeseen, johon tämän lisäksi kuuluvat Käkisalmen, Kaukolan ja Räisälän pitäjien yhteisöt. **Kaarina Pärssinen** Vpl. Pyhäjärvi-seurasta oli sääntöjen mukaan erovuorossa KPYL:n hallituksesta. Hänen tilalleen valittiin **Ari Pusa** samasta yhdistyksestä, koska muista alueen jäsenyhteisöistä ei tällä kertaa löytynyt ehdokasta kiertoon. Näin ollen pyhäjärveläinen edustaja jatkaa edelleen KPYL:n hallituksessa.

Vuosikokouksen jälkeen seurasi epävirallinen osuus – pitäjähdistyksen yhteispuhe, jonka tarkoituksena oli pitäjähdistyksen yhteistoiminnan lisääminen ja hyväksi koettujen toimintatapojen jakaminen. Kyseessä oli siis yhteistoimintaverkossa uusien ideoiden etsiminen ja toiminnasta saatujen kokemuseräisten

vahvuuksien vahvistaminen. Keskustelun vauhdittajina toimivat kolme alustajaa, jotka kertoivat esimerkkejä jo toteutetuista yhteistoimintamuodoista.

Aiheista ei ollut pulaa. Miten kulttuuri ja perinne siirretään vastaisuudessa jälkipolville? Verkostotyössä esiin nousivat valtakunnallinen ja paikallinen yhteistyö. Kirjat herättävät muistot, jättävät pysyvän jäljen nuoremmille ja tekevät mahdolliseksi tutustua juuriinsa ennen kotiseutumataa. Sotakokemukset puhuttivat, niin vuoden 1918 tapahtumat kuin talvi- ja jatkosota vuosina 1939 – 1945. Nuorten mukaan saaminen oli erityisenä huolena.

Luovutetun alueen yhteistoimintaverkoissa voidaan Karjalan Liiton lisäksi erottaa vähintään kolme tasoa: pitäjien säätiöt, -yhteisöt ja piirit (kylä- ja koulupiirit). Kyse on vastaisuudessa siitä, miten nämä kaikki supistuvien resurssien sovitetaan yhteen niin, ettei synny tarpeetonta ja päällekkäistä työtä. Tavoitteena tulisi olla mahdollisimman hyvä tulos – yhteinen hyöty.

Edellä oleva johti allekirjoittaneen pohtimaan, millä edellytyksillä yhteistoi-

mintaverkoissa saadaan jatkuvausta ja kehitystä aikaan. Yritysympäristössä pätee lainalaisuus;

Se, miten järjestät vuorovaikutussuhteisi toimintaympäristön kanssa, ratkaisee menestyksesi.

Ei voi välttyä ajatukselta, ettei sama lainalaisuus toimi myös yhdistystoiminnassa ja siihen liittyvässä verkostoitumisessa. Yksittäinen säätiö tai yhdistys tarvitsee menestyäkseen tukeseen sidosryhmiä. Vuorovaikutuksen laadulle asetetaan erityinen painoarvo, ja se koskee yhdistyksiä siinänsä ja asettaa erityisvaatimuksia toimintaan valittaville henkilöille.

Vuosikokousedustajat säätiöissä, yhdistyksissä sekä ulkoiset sidosryhmät edustajineen tekevät arvion henkilön kelpoisuudesta ja lopullisen valinnan luottamustehtävään. Jatkuvuuden turvaamiseksi edustuksellinen osallistuminen hallintotyöhön ei riitä. Valittavan henkilön tulee sitoutua asiaan, ottaa ja kantaa vastuu riippumatta siitä, onko työ vapaaehtoista tai edustaako hän tiettyä organisaatiota. Puhetasolla oleva jäsenyys ei johda tulokseen, vaan tarvitaan näyttöä tosiasiallisesta toiminnasta.

KAUKO
HINKKANEN

Merkkipäiviä

Anna-Liisa Toiviainen täytti 95 vuotta

Anna-Liisa Toiviainen o.s. **Henttonen** syntyi 20.3.1917 Viipurin läänin Pyhäjärvelle Haapaniemen kylään. Tuolloin Suomella oli autonominen asema Venäjän Tsaarin valtakunnassa. Vallankumous kuohui rajan takana ja Suomessa valmisteltiin itsenäisyysjulistusta.

Äitini varttui kahdeksanlapsisessa perheessä maalaistalon töitä tehden. Hänelle mieluinen harrastus oli käsitöiden tekeminen. Hän kävikin käsityökoulun Käkisalmissa ja sai näin lisäoppia rakkaaseen harrastukseensa.

30-luvun loppupuolella lähes naapurikylästä löytyi mieluinen nuorukainen **Reino Toiviainen**, jonka kanssa äiti avioitui ja muutti Kostermaan kylään Toiviaisten taloon.

Ensimmäinen lapsi **Raakel** syntyi 1939 ennen talvisodan syttymistä. Neuvostoliiton Stalin tarvitsi lisää maata ja sotatoimet ajoivat karjalaisväestön evakoon sotaa pakoon. Äiti muutti lapsensa kanssa Luumäelle puolisonsa ollessa sotarintamalla tykistössä.

Talvisodan jälkeen raja vedettiin uusiksi ja karjalaisväestö menetti kotiseutunsa. Jatkosodan sytyttyä Suomi valloitti takaisin alueensa ja niin vanhempani pääsivät muuttamaan takaisin Pyhäjärvelle. Kotitalo oli poltettu ja vanhempani asuivat Leppästen talossa Kostermaassa. **Ritva** syntyi evakkomatalla Luumäellä ja minä, **Risto**, näin päivänvalon Leppästen saunassa 1943.

Sota pyyhkäisi taas Karjalan yli, jolloin evakkoon oli lähdettävä. Anna-Liisa joutui toistamiseen lähtemään kolmen pienen lapsen kanssa turvaan Luumäelle puolison ollessa rintamalla. Siellä syntyi myös neljäs lapsi **Pekka**. Evakkomatka jatkui Alavuden kautta Hämeenkyrön Haukijärvelle, josta lunastettiin pieni maatila. Elämä alkoi

silloin käytännössä nollapisteestä.

Vanhempani rakensivat Haukijärvelle uuden talon ja navetan, jossa hoidettiin karjaa ja tehtiin maatöitä. Anna-Liisa ompeli vaatteet meille lapsille, toisinaan melko vaatimattomistakin aineksista. Me lapset olimmekin ylpeitä vaatteistamme, jotka olivat kunnossa, eivätkä repaleiset kuten valitettavasti niin monilla. Vaikka ulkonaiset olosuhteet olivatkin rajalliset, mahdollisti äitimme käsityötaito ja luovuus sen, että sis kot saivat hyvinkin muodikkaita ja kauniita vaatteita. Äitimme huolehti aina myös kodin siisteydestä ja puhtaudesta erityisen tarkasti. Lapsenlapset muistelevatkin mummon usein todenneen että ”vedelläkin saa puhdasta”.

Lauantaisin äiti paistoi aina piirakat ja kakkarat, joita syötiin koko viikonloppu uunissa paistetun sianlihan kera. Ruoka oli mielestäni erinomaisen hyvää.

Viides lapsi, **Martti**, syntyi vuonna 1955 Haukijärvelle.

Kotoa saimme vanhemmiltamme kristillisen ja isänmaallisen kasvatuksen, ja tästä kasvupohjasta olikin hyvä lähteä rakentamaan omaa elämää.

Lämmöllä ja suurella kiittollisuudella **Sari** ja **Tuula** muistelevat lapsuusvuosiin Haukijärven mummolassa, jonne saivat aina kaikilla lomillaan mennä. Saksin serkkujen **Arjan** ja **Erkin** ja naapurin **Jukan** ja **Ullan** kanssa vietettiin lap-

suuden iloisimmat ja hauskimmat hetket milloin Kelhjärven rannassa uiden, milloin navetan ylisillä irtorheinissä peuhaten. Mummon hoidossa sai aina parhaat herkut ja iltaisin mummo ja taata peittelivät pienet lomalaiset yöunille. Lempeästi pienet kädet aseteltiin ristiin ja luettiin yhdessä tuttu iltarukous. Näin mummo ja taata välittivät turvallisen ja levollisen uskonsa rakastavaan Taivaan Isään myös lastenlapsilleen.

Isämme Reinon sairastuttua ja hänen varhaisen poismenonsa johdosta kotitilan pito oli lopetettava. Muutto Haukijärveltä Kyröskoskelle oli edessä.

Äiti on saanut pitkän ja vaiherikkaan elämän. Hän on kuitenkin joutunut äärimmäisillä ponnistuksilla hankkimaan elinmahdollisuuksia lapsilleen ja perheelleen. Kaikesta huolimatta hän on aina säilyttänyt valoisan ja positiivisen elämänäsenteen. Hänellä on aina ollut aikaa lastensa ja lastenlastensa pienille ongelmiille ja murheille. Ahkerat kädet ovat pitäneet suvun jälkikasvun sukissa ja lapasissa.

Äitimme viettää vanhuuttaan Tupalassa. Hän seuraa edelleen aktiivisesti urheilua ja yhteiskunnan tapahtumia televisiosta. Liikkuminen alkaa kuitenkin tuottaa jo jonkin verran ongelmia.

Äitiä, mummoa ja isomummoa onnittelevat lämpimästi koko Toiviaisen suku.

RISTO TOIVIAINEN

Merkkipäiviä

Aino Koponen, o.s. **Henttonen**, täytti 80 vuotta 7.4.2012. Hän on lähtöisin Vpl. Pyhäjärven Yläjärven kylästä.

Juhlia vietettiin Järvenpäässä läheisten kanssa.

Pyhäjärvi-lehti julkaisee joka numerossa tietoja perhetapahtumista, kuten merkkipäivistä, edesmenneistä ja valmistuneista. Muistathan kuitenkin aina kysyä asianosaisilta luvan tietojen julkaisuun.

Sydämellinen KIITOSNI kaikille teille,

jotka muistitte minua merkkipäivänäni.

Suoma Saarinen

Elokuvaneuvos Kari Uusitalo: Luovutettu Karjala tarjonnut runsaasti elokuvien aineksia

– Kun Viipurin kaupungin perustamisesta oli tulossa 700-vuotisjuhlavuosi, päätyi ohjaaja **Veikko Laihanen** tekemään dokumenttielokuvan “Viipuri 700 vuotta 1993”. Laihanen pyysi minut elokuvan käsikirjoittajaksi. Tänä päivänä dokumentti löytyy vain arkistoista. Veikko Laihasen kuoltua ei ole selvinnyt, voisiko dokumentista ottaa lisäpainoksia, kertoo monin tavoin suomalaisen elokuvan kentässä ansioitunut pyhäjärveläissyntyinen elokuvaneuvos **Kari Uusitalo**.

Karjalaisten Pitäjähdistysten Liitto (KPYL) ja Karjalan Liitto saivat suostuteltua Uusitalon esitelmöimään aiheesta Karjalaa elokuvissa yhtenä Elämää luovutetussa Karjalassa -teemailloista.

Kari Uusitalo esitteli tämän Viipurista tehdyn, noin 55 minuutin mittaisen dokumenttiharvinaisuuden ja saimme myös nähdä sen. Tämä dokumentti on todella upea kuvaus Viipurista ja sisältää runsaasti ainutlaatuisia, ennen sotia kuvattua materiaalia, joka on hyvin taitavasti yhdistetty 1990-luvun alkuvuosina kuvattuuihin osuuksiin.

Toisena illan dokumenttielokuvana Uusitalo esitteli ja näytti meille pyhäjärveläisille tutun dokumenttielokuvan “Muistojen järvi”. Se on sotien seurauksena luovutetulla alueella Karjalan kannaksella, pääosin Vpl. Pyhäjärven pitäjän alueella ja sen ympäristössä sotilaselokuvaaja **Reino Tenkosen** vuosina 1939-44 kuvaamasta mustavalkoisesta materiaalista koostetusta (1977) mykkäfilmistä uudelleen v. 2007 tekstitettyä – käsikirjoitus Kari Uusitalo – ja selostetuna julkaistu dokumentti-elokuva, kestoltaan noin 18 min.

UUODEN VIRVOTTA-VA. Yrittäjä, tanssitaiteilija **Aira Samulin** on valittu Karjalan Liiton Vuoden virvottavaksi. Vuoden virvottava valittiin 11. kerran. Valinnan tarkoituksena on palkita henkilö, joka pitää yllä karjalaisuutta, yhteisöllisyyttä ja elämänmyönteisyyttä. Nämä arvot ovat olennaisia myös Karjalan Liiton toiminnassa. Aira Samulin on karjalaisella persoonallaan tuonut näitä arvoja esille.

Hän on syntynyt 1927 rajakarjalaisen Suojärven pitäjän Ignoilan kylässä Hyrsylänmutkassa.

Tiedottaja Mervi Piipponen Karjalan Liitosta ja elokuvaneuvos Kari Uusitalo tarkistivat ennen elokuvaillan alkua, että pelit ja vehkeet toimivat elokuvien häiriöttömästi esittämistä varten.

Vpl. Pyhäjärvi-seuran 50-vuotisjuhlisiin tekstitettyinä valmistuttama Muistojen järvi on Sota-arkistosta saadusta Reino Ensio Tenkosen (1899-1995) kuvaamasta alkuperäismateriaalista koostettu dokumentti-elokuva. Tenkanen oli maineikkaimpia sotilaselokuvaajiamme, joka sodan jälkeen kunnostautui tärkeiden valtiollisten tapahtumien ja henkilöiden ansioituneena kuvaajana.

Illan aikana Kari Uusitalo kertoi lyhyesti myös, että monet draamalliset, fiktiiviset elokuvat ovat saaneet aineksia luovutetun alueen Karjalasta. Niistä kerrotaan enemmän mm. Kari Uusi-

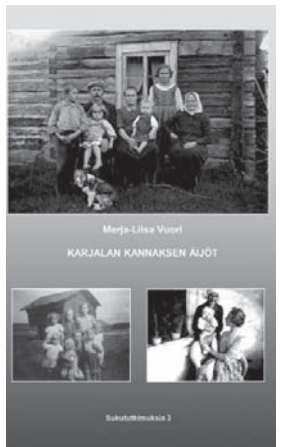
talon kirjoittamissa useissa elokuva-alan kirjoissa, esimerkiksi Otavan v. 1965 julkaisemassa teoksessa Kari Uusitalo, *Suomalaisen elokuvan vuosikymmenet: Jobdatus kotimaisen elokuvan ja elokuvaa-alan historiaan 1896-1963*.

Karjalatalon juhlasaliin kertyi tähän elokuvailtaan Elämää luovutetussa Karjalassa teemailtojen ennätysmäärä, noin 80 osallistujaa. Illan aikana esitettiin painokkaasti toivomus, että Viipuri 700 v 1993 dokumentti elokuvasta pitäisi saada levitykseen uusi kopio.

KAARINA PÄRSSINEN

”KARJALAN KANNAKSEN ÄIJÖT” KIRJA TILATTAVISSA ENNAKKOON

Vpl Pyhäjärven, Käkisalmen ja Sakkolan Äijöt 1600-luvun lopulta näihin päiviin. Noin 390 sivua, 2700 nimeä, lähes 100 valokuvaa ja 27 sukukaaviota. ISBN-nro 978-952-93-0523-0. Ennakkotilaushinta alk. 33 EUR voimassa 4.5.2012 asti, normaalihintana 43 EUR, sis. postikulut. Ilmestyy toukokuun lopussa. Lisätiedot ja tilaukset: **Merja-Liisa Vuori** melivuo@gmail.com puh 0400 723 743 iltaisin

vpl. **Pyhäjärvi**

Kotisivut osoitteessa: www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

Sukututkijat saavat toisiltaan tukea ja tietoja

Suvannon Seudun Sukututkimuspiirin kymmen-vuotisjuhla Karjala-talolla käynnistyi **Leena Revon** avaussanoilla, jossa hän tunnelmoi erästä kotikyläkäyntiä Karjalassa:

– Taipaleen kylässä Laatokan rannalla on sijainnut pieni mökki. Mökistä on olemassa kuva, jossa näkyy etualalla suuri kaksihaarainen mänty. Kuvan perusteella etsimme **Kimmo Laulajaisen** mummon ja meidän muiden **Liis-tädin** mökkiä, kun ensi kerran olimme siellä serkusten ja pikkuserkusten kanssa. Mitään ei tuntunut löytyvän. Sitten joku havaitsi suuren kannon, joka osoittautui kaksihaaraiseksi. Mökin kivijalka löytyi ja Kimmo saattoi esitellä meille koko mummolansa pihapiirin.

Monien perheiden parissa on kiinnostunut sukututkimukseen käynnistynyt mm. näiden kotiseutumattojen myötä. Kymmenen vuotta sitten Suvannon seudun sukuja tutkineet havaitsivat, että heillä on paljon yhteistä.

– Tutkittiin samoja sukuja. Elinolosuhteet tällä alueella olivat samantapaiset jokaisen viiden pitäjän

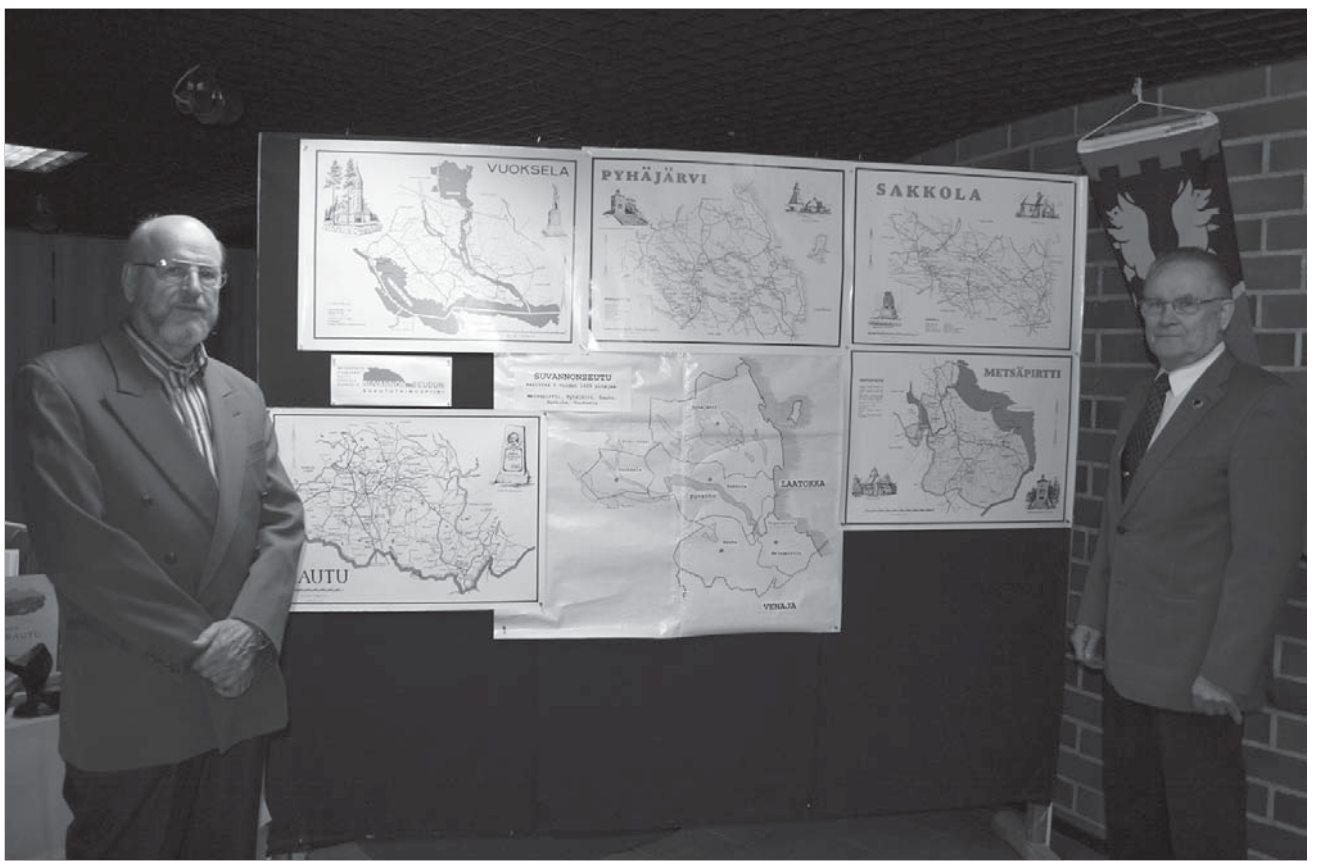
alueella. Ajatus yhdistää voimat on osoittautunut viisaaksi, kiitteli Repo.

– Kymmenessä vuodessa on saatu aikaan paljon. Sukujen tietoja on vaihdettu. Alueen historiaan on tutustuttu monipuolisesti. Ensimmäinen yhteinen suuri projekti oli vuoden 1818 henkikirjojen puhtaaksikirjoittaminen. Se oli ennen digiarkistoaikaa.

Työn suuruudesta kertoivat monisatasivuuiset kopiot, jotka olivat nähtävissä tilaisuuteen pystytetyn, toiminnasta kertovan näyttelyn yhteydessä. Sukututkimuspiirin yhteistyö jatkuu, ja uusia projekteja on mielessä.

– Elämä jatkuu. Vanha kanto Taipaleen kylässä lahoaa vähitellen. Kimmo Laulajainen on käyttänyt jälkikasvuun mummonsa mökin paikalla ja heitä on kuvattu kannon vieressä. Erityisen puhutteleva on kannosta nouseva uusi männyn taimi, jonka kasvua olemme vuosien saatossa seuranneet. Kun viimeksi näin sen, se oli jo paljon pitempi kuin minä, Leena Repo totesi.

– Sukututkimuskin jatkuu. Sitä on todennäköi-

Vuoksela, Pyhäjärvi, Sakkola, Rautu ja Metsäpirtti ovat Suvannon Seudun Sukututkimuspiirin pitäjät. Vasemmalla Osmo Tuokko, oikealla Antero Pärssinen, juhlatervehdyksen vastaanottajat.

sesti harrastettu melkein koko ihmisen historian ajan. Kerrotaan vanhuksista, jotka nuotioittensa äärellä kertoivat lapsilleen ja

lastenlapsilleen, mitä esi-isät olivat tehneet, missä liikkuneet, miten pärjänneet. Näitä tarinoita kerrottiin sukupolvesta toiseen. Myöhem-

min ne saattoivat saada kirjallisen muodon. Meidän tapamme tehdä sukututkimusta on erilainen, mutta päämäärämme on sama:

kertoa tuleville sukupolville, miten ja missä esi-isämme ja sukumme ovat aiemmin eläneet.

Uusia kysymyksiä tulee esiin – tuoko DNA vastauksia?

Sukututkimuspiirin alulle laittaneita voimia on **Kalevi Hyytiä**; yhdessä **Pentti Warpaan** kanssa he kymmenkunta vuotta sitten tuumivat, että yhteistyöhön on syytä ryhtyä.

– Sukututkimus laajojen kansalaispiirien harrastuksena alkoi voimakkaasti kasvaa 1900-luvun loppupuolella. Itse vaelasin ensi kerran Mikkeliin lakkautettujen seurakuntien arkistoon syksyllä 1983, lähes 30 vuotta sitten. Tietotekniikka alkoi tulla koteihin tuohon samaan aikaan. Tiedon käsittelylle syntyi työvälineitä. Mutta tiedon lähteet olivat vielä kaukana arkistojen kätöksissä. Toki lähisuku tarjosi muistitietoa, mutta faktat piti hakea erilaisista arkistoista. Siirryttäessä 1990-luvulle avautui aivan uusi aikakausi, kun kaikkien ulottuville tarjottiin tietoverkot, tuli internet. Tällöin sukututkijatkin pääsivät verkostoitumaan. Ja pikku hiljaa huomattiin, kuinka myös tietovarannot alkoivat löytyä netistä. Ensimmäinen sieltä alkoi löytyä harrastajien työn tuloksia, sitten tuli Hiski ja monet ulkomaiset lähteet, ja nyt viime aikoina webistä löytyvät jo alkuperäisten aineistojen sähköiset kopiot.

Sukututkimuksesta kiinnostuneille oli ollut tarjolla useiden vuosikymmenien ajan erilaisia järjestöjä, oli Suomen sukututkimusyhdistys, oli Sukutietotekniikka, oli paikalliset yhdistyk-

set ja oli kaikenlaista koulutustoimintaa. Karjalan Liiton piirissäkin oli tarjottu apua harrastajille ainakin 1980-luvulta lähtien.

– Itsekin olin **Heljä Pullin** opeissa useita kertoja. Liitossa tunnistettiin sukututkimuksen ja sukujen merkitys karjalaisen kulttuurin vaalijana ja niinpä siellä perustettiin myös oma järjestö, Karjalaisten sukuyhdistysten liitto, kiitteli Hyytiä.

Heljä Pullia kiitettiin kokouksessa kukkatervehdyksellä.

Sukututkimus on periaatteessa ja usein myös käytännössä yksin suoritettavaa lähdeaineistojen lukemista ja tulkintaa.

Kun Suvannon Seudun Sukututkimuspiiri perustettiin, työryhmään nimettiin jokaisesta pitäjästä oma edustaja; Sakkolasta **Kari Ola**, Metsäpirtistä **Kalevi Hyytiä** ja **Jaakko Koski-vaara**, Raudusta **Eeva Malkamäki**, Pyhäjärveltä **Antero Pärssinen** ja Vuokselaasta **Pentti Warvas**.

Sukututkimuspiirin yhteisiä kokouksia on järjestetty 3-5 kertaa vuodessa. Järjestelyvastuu on toteutettu kiertävällä periaatteella.

– Kokouksissa on käsitelty varsin monipuolisia aiheita. Jäsenet ovat kertoneet omista tutkimuksistaan. **Mauno Kuoppa** esitteli keväällä 2003 selvityksiään Kuoppa-suvun alkuperästä tukeutumalla 1500-

ja 1600-lukujen kirjallisiin lähteisiin. Esillä ovat olleet mm

– Yhtenä kokousaineena on ollut erilaisten arkistolähteiden esittely. Heljä Pulli esitteli vuonna 2003 karjalaisia lähteitä ennen 1700-lukua. Jaakko Koski-vaara esitteli vuonna 2004 ortodoksisen uskonnon historiasta Karjalassa. **Pentti Aho** esitteli seuraavassa kokouksessa julkaisemansa kirjan ”Punakapteeni Simo Susi”.

– Syksyllä 2006 saimme kuulla inkeriläisistä. Aihetta tulivat esittelemään Inkerin kulttuuriseuran puheenjohtaja **Helena Miettinen** sekä inkeriläisten sukujen tutkijana tunnettu **Risto Toivonen**. Esitelmät vahvistivat käsitystämme siitä, että omaamme samat lähtökohdat; esivanhempamme ovat muuttaneet ”länneistä” ja ”luoteesta” näille alueille 1600-luvulla Ruotsin suurvaltapoliittikan seurauksena, totesi Hyytiä.

Kimmo Laulajainen esitteli mielenkiintoisella tavalla Taipaleen kylän historiaa sekä Taipaleen joen syntyä vuoden 2007 ensimmäisessä kokouksessa.

– Viime aikoina on tutustuttu aluetta esittelevään kartta-aineistoon. **Esko Simonen** on esitellyt hetki sitten upeaa työtään 1780-luvun tienoilla julkaistujen verotuskarttojen osalta.

– Ensimmäisenä yhteisenä hankkeena käynnistettiin vuonna 2003 vuoden 1818

henkikirjan tallennustyö. Lähes jokainen ryhmämme jäsen osallistui tähän projektiin. Itse kullekin määriteltiin oma tehtävä kylittäin. Työ valmistui aikanaan ja on ollut siitä lähtien tarjolla piirimme sivustolla. Pian työn valmistumisen jälkeen havaitsimme, kuinka arkistolaitos oli alkanut tarjota vastaavaa aineistoa omilla sivuillaan.

– Vuonna 2007 toteutettiin piirimme jäsenet Eeva ja **Heikki Malkamäen** johdolla koko toimialueemme kirkonkirjojen skannaustyön osana Suomen suuhistoriallisen yhdistyksen digitointihanketta. Tämä hanke on tarjonnut kaikille sukututkijoille, mutta erityisesti meille luovutetun alueen väestöä tutkiville huomattavan helpotuksen. Alkuperäinen aineisto on nyt olohuoneissamme.

– Nytemmin, kun arkistolaitos on toteuttamassa oman aineistonsa siirtämistä digitaaliseen muotoon, kyseinen työ tehdään viranomaisien toimesta uudestaan, mutta se ei vähennä tekemämme työn arvoa, Hyytiä muistutti.

Kauko Hinkkanen on kerännyt laajan tietoa-

aineiston alueen kirjallisuudesta. – Tämä lähdeaineisto karttuu kaiken aikaa ja se palvelee sekä meitä että muita alueen historiasta kiinnostuneita, kosta tuo aineisto on myös meidän sivustollamme.

Parhaillaan on käynnissä

aineiston kerääminen itseenäisyytemme alkuaikojen tapahtumista. Pyrimme selvittämään **Osmo Tuokon** johdolla, mitä oikeastaan tapahtui ennen ja jälkeen itsenäistymisen.

Sukututkimuspiiri osallistunut vuosittain omana osastonaan myös Vantaan seudun sukututkijoiden järjestämiin Kuulutko sukuni -tapahtumiin.

Sukututkimuspiiri on tehnyt myös matkoja entiselle kotiseudulle sekä Viipurin arkistoon. Sukututkimuspiirin toiminta on ollut esillä verkossa alusta alkaen. Vuonna 2007 perustettiin oma domain, suvannonsuvut.net, jonka toteutuksesta on vastannut **Heikki Malkamäki**.

– Piirimme syntyminen liittyi vaiheeseen, jolloin meitä harrastajia oli jo laaja joukko ja jolloin tietovarannot alkoivat siirtyä internetiin. Myös tietoliikenneyhteydet olivat kehittyneet. Mutta verkostoituminen oli vasta alkuvaiheessa.

– Tänäpäin puhutaan sosiaalisesta mediasta, uudesta tehokkaasta tavasta verkostoitua ja kommunikoida keskenämme. Piirimme ei toistaiseksi ole piirinä facebookissa, mutta piirimme pitäjillä on siellä jo omat ryhmänsä. Ja keskustelu, myös sukututkimukseen liittyen, on vahvassa kasvussa. Vaikka sosiaalisen median työvälineet ovat vielä kehityksensä alkumetreillä, ne ovat silti osoittaneet voimansa

helpon käytettävyyden puitteissa. Arvaan, että lähitulevaisuudessa pääosa viestinnästä tapahtuu tuolla virtuaalisessa maailmassa. Videokokoukset tulevat koteihin, virtuaalimatkat yleistyvät, ja ties mitä on odotettavissa, sitä en osaa edes kuvitella. Ajatellaan vaikka, miten maailma on kehittynyt viimeisten 30 vuoden aikana.

Useita kysymyksiä on edelleen auki.

– Mistä eri suvut ovat Suvannon seudulle tulleet? Miten läheinen tausta eri suvuilla on keskenään? Tässä vain muutama esimerkki. Tarkkaavaisina seuraamme, mitä uusia työvälineitä näiden kysymysten valottamiseen on tulossa. Nyt kiinnitämme huomion ja suuret odotukset DNA-tekniikkaan. Keräämällä näytteitä eri sukujen edustajista saamme pian vastauksia mieltämme askarruttaviin kysymyksiin. Ensimmäiset työt on tehty ja tulokset näyttävät lupaavilta. Itse pyrin etsimään vastausta kysymykseen, mistä Hyytiä ovat peräisin. Arkistotietojen valossa heitä asui 1500-luvun alussa sekä Heinjoella että Mikkelin seudulla Visulahdella. Onko yhteyttä ja mitä kautta?

– Uskon myös vahvasti siihen, että lähiaikoina sivustomme kautta on mahdollista selata Suvannon seudun väestöä esipolvesta esipolveen yli 100 vuotta vanhojen tietojen osalta.

Elämää, tapahtumia ja kohtaloita Suvannon seudulla – ennen, aikana ja jälkeen 1918

Osmo Tuokko lähti esityksessään liikkeelle summuksesta, mitä tässä yhteydessä Suvannon seudulla tarkoitetaan: eli Suomen sadan vuoden takaista kaacon kulmaa, sen silloisia pitäjiä Metsäpirtti, Pyhäjärvi Vpl, Rautu, Sakkola ja Vuoksela.

– Alueen yhteinen kohtalo on todistettavasti peräisin ainakin Pähkinäsäaren rauhasta 1323 alkaen. Vuosisatojen ajan siellä on koettu rajaseudun paineet, kun novgorodilaiset, ruotsalaiset, venäläiset tai suomalaiset ovat ottaneet keskenään yhteen.

– Lähes sata vuotta siten 1918 Suvannon seutu oli jälleen painekattilana suomalaisten valkoisten ja punaisten sotieissa keskenään, venäläisten antaessa vielä tulitukea punaisille. Sotatapahtumien jälkeen alueella oli monen vuoden ajan poikkeustila sen ollessa sotalakien alaisena rajamaana.

Tietoa on, mutta keruu vie aikaa

Syksyllä 2009 päätettiin Suvannon seudun sukututkimuspiirissä käynnistää alueen 1918 tapahtumien jälkiselvitys sekä uhriritietojen täydentäminen. Työryhmässä Metsäpirtin edustajina ovat olleet **Ilmi Pesonen** ja **Kalevi Hyytiä**, Pyhäjärven **Kauko Hinkkanen**, Raudun **Pekka Intke** ja **Varpu-Leena Sumsa**, Sakkolan **Osmo Tuokko** ja Vuokselan **Jyrki Warvas**.

– Urakka on osoittautunut oletettua laajemmaksi. Pieninä palasina olevaa aineistoa on koottavissa runsaasti, mutta se on pitkin maailmaa lukuisissa lähteissä – mm. arkistojen asiakirjoissa, lehdissä ja kirjallisuudessa.

– Asioiden sisältö laajeni käsittämään vuodet 1917–21, mikä aika pitäjien historiatiedoissa on jäänyt kovin vähälle. Käsiteltävä aihe ja ajankohdan tapahtumat olleet vuosikymmeniä arkoja ja suorastaan vaiettuja. Viimeistään nyt on aika avoimesti pyrkiä antamaan puolueeton kuvat tuon ajan historiallisista tapahtumista. Siinä toteutuu myös traumoja purkava terapeuttinen vaikutus, totesi Tuokko.

Työryhmän tavoitteena on:

- Selvittää ja kertoa, miten Suvannon seudun pitäjät ja niiden asukkaat kokivat Suomen itsenäisyyden ensimmäisten vuosien tapahtumat, kuten rajan sulkeutumisen ja Pietarin kaupan tyrehtymisen aiheuttamat talouselämän ja elinkeinojen rajut muutokset, vapaussodan ja sen eri rintamien tapahtumat (esim.

Raudun taistelut), väestön evakkoon lähdön, sodan tuhot, inkeriläisten ja muiden pakolaisten saapumisen ja alueen olemisen poikkeustilassa sotalakien alaisena rajamaana sekä

- Täydentää ja korjata Suomen sotasurmat-tietokannassa olevien Suvannon seudun pitäjien vapaussodan uhriritietoja ja kirjoittaa uhreista lyhyt henkilökuvau.

Mahdollista tulevaa kirjallista julkaisua varten on olemassa jo sisällyssuunnitelma, jonka Osmo Tuokko väliraportissaan esitteli. Kunkin osion aihepiirejä on tarkoitus täydentää pitäjäkohtaisin tiedoin.

Nälänhätä uhkasi ihmisiä ja karjaa

Arkistotietojen ohella kyseisen ajanjakson maailmankuvaa kertovat alueelliset sekä valtakunnalliset lehdet. Varsinkin Käkisalmen Sanomat on ollut tietolähde.

Sen kirjoitukset vahvistavat mm., että elintarvikkepula alueella on ollut valtava, ja on puhuttu jopa nälänhädästä. Ihmisiä kehoitettiin keräämään jäkälää, paitsi karjalle rehuksi, myös ihmisravinnoksi; jäkälään pohjaavia ruokaohjeitakin oli tarjolla.

Varsinaisia sotatapahtumia tullaan käsittelemään tarkasti, ja samoin kaikkea muuta alueen ihmisten elinpiiriin liittyvää.

Suvannon seudun taisteluissa olleet

1918 tapahtumien uhreista on koostettu tilastoja, ja Osmo Tuokko sanoo näiden lukujen vielä täsmentyvän työn edetessä. Tällä hetkellä Tuokko työryhmineen oli saanut koostettua seuraavat tiedot:

Raudun taisteluihin osallistui noin 2700 venäläistä ja noin 850 suomalaista punaista. Vastaavasti valkoisia osallistui taisteluihin noin 2000 miestä, joista kaatui 224 ja haavoittui noin 420.

Suvannon seudun pitäjistä 1918 rintamalla oli miehiä mukana kaikkiaan runsaat 700 miestä seuraavasti: Pyhäjärveltä 220, Raudusta 170, Sakkolasta 147, Metsäpirtistä 103 ja Vuokselasta 71, yhteensä noin 710 henkeä.

– Vuoden 1918 sotatapahtumissa menehtyi kaikkiaan yli 10 000 henkilöä. Valkoisten joukkojen kuolonuhrien määräksi tuli noin 3900, joista suomalaisia noin 3500, saksalaisia noin 350 ja ruotsalaisia noin 50 kaatunutta. Vastaavasti punaisten uhrien kokonaismääräksi tuli noin 6300, joista suomalaisia noin 5700 ja venäläisiä noin 600. Lisäksi noin 300 kaatuneen

1918 tapahtumien uhriritietoja Suvannon seudulla – huom. luvut täsmentyvät! (V = valkoiset, P = punaiset, N = tunnistamattomat. ssp=sotasurmaprojekti)						
pitäjänhistoriat V-P-N	<i>MET</i> 5-0-0	<i>PYH</i> 22-0-0	<i>RAU</i> 23-0-0	<i>SAK</i> 20-4-0	<i>VUO</i> 4-1-0	<i>YHT</i> 74-5-0
pitäjänhistoriat yhteensä	5	22	23	24	5	79
ssp / kirjoilla olleet V-P-N	4-47-13	24-38-4	37-47-10	18-12-2	12-8-3	95-152-32
ssp / kirjoilla olleet yhteensä	64	66	94	32	23	279
ssp / pitäjän alueella kuolleet	-	14	322	126	1	463
– Niistä vuosista on pitäjien historiankirjossa kerrottu varsin vähän, vaikka alueen asukkaiden elämää rajoitettiin ja hankaloitettiin monin tavoin. Puutteelliseksi ovat jääneet myös sotatapahtumissa menehtyneiden uhrien kohtalot ja lukumäärät. Historian kirjoissa sodassa kuolleiden määrät vaihtelevat suuresti riippuen mitä kirjallisia lähteitä tai muistitietoja milloinkin on käytetty. Heti sodan jälkeen mm. sosialidemokraattisen puolueen kokoamat terroritilastot perustuvat täysin muistinvaraisiin arviolukuihin. Sukututkimuspiirissä kiinnitettiin näihin seikkoihin huomiota, kun oman alueen uhriritietoja verrattiin valtiovallan toteuttamaan ns. sotasurmaprojektin (ssp) vastaaviin tietoihin, joita on pidettävä luotettavimpina, sanoo Osmo Tuokko.						

suomalaisen osapuoli jää tunnistamattomaksi. Suvannon seudun pitäjistä kotoisin olevia menehtyi viimeisten tietojen mukaan lähes 300 henkeä, summasi Tuokko painottaen, että luvut vielä täsmentyvät.

Sotamartoilta hoivaa, muonaa, vaatteita

Lotta-Svärd -järjestöä ei vielä 1918 aikaan ollut, mutta tutkimustyön edetessä esiin ovat nousseet ns. sotamartat.

– Tuhannet naiset kotirintaman pitäjissä olivat mukana sotatoimia tuke-
massa. Naiset olivat huoltotehtävissä, kuten vaatehuollossa, sairaanhoidossa ja ruuanlaitossa. Nämä sotamartoiksi kutsutut myös kutoivat ja neuloivat joukoille lähetettäviä varusteita.

– Esimerkkinä kotirintaman naisten talkootyöstä ja maanpuolustustahdosta mainitaan piirakkatalkoot. Kun Raudun rintamalta pyydettiin lähettämään sotilaille pääsiaiseksi jotakin, vaikkapa vain piirakoita, niin Sakkolan naiset valmistivat kahdessa päivässä 15 000 piirakkaa, jotka lähetettiin rintamajoukoille.

Vaietut vankileirit ja rajamaan sotalaki

Oma lukunsa ovat vankileirit. Yksi suurimmista vankileireistä oli Viipurissa. Sen alaisena toimivat Käkisalmen yhdeksänsadan vangin työsiirtolan lisäksi pienemmät yksiköt Hiitolassa, Pyhäjärven Noitermaalla, Sakkolan Kiviniemessä ja Raudussa.

– Näistä asioista ei juurikaan ole kerrottu paikkakuntien historian kertomuksissa.

Rajamaa ja sotalaki vaikuttivat monin tavoin elämänmenoon alueella – määrittelivät esimerkiksi, oliko henkilöllä lupa liikkua polkupyörällä.

– Suomen ja Neuvosto-Venäjän välisen rajarauhan turvaamiseksi muodostettiin 29.10.1918 ns. Rajamaan alue. Siihen kuuluivat Rautu, Metsäpirtti, Kivennapa, Uusikirkko ja osa Kuolemanjärveä ja Koivisto sekä 10.11.1918 alkaen myös Muolaa.

– Rajamaa laajeni kolmeen kertaan siten, että 11.3.1919 alkaen siihen liitettiin myös Sakkolan ja Valkjärven pitäjät sekä 6.6.1919 alkaen myös Pyhäjärvi. 17.8.1920 alkaen poikkeustilaan oli julistettu koko Kannaksen etelä- ja itäosa ja Laatokan Karjala.

Vuosikatsauksia ja kahakoita

Historian pyörteissä Suomen kuninkaaksi 1918 valittu saksalainen prinssi kiellettiin kuninkuudesta. Tämän jälkeen uusi eduskunta hylkäsi monarkistisen vallinnan ja laati tasavaltalaisen hallitusmuodon.

Käkisalmen Sanomat kirjoitti: ”Vuoden kuluessa on paljastettu uusia kapinahankkeita tarkoituksella syöstä meidän maamme samanlaiseen sekasortoiseen kaaokseen, joka yhä Venäjällä vallitsee. Tämä on antanut paljon työtä maan suojeluskunnille, samalla kun maan sotavoima on rajalla suorittanut vuoroin ankaraakin vahtipalvelusta, jottei vainolainen pääse rajan yli hyökkäämään”.

– Täytyy vielä mainita, että kesäkuun alussa astui meillä voimaan yleinen kielto-laki, jota niin suurella in-

nolla oli valmisteltu. Salapoltto ja väkijuomain luvaton maahantuonti olivat lisääntyneet eikä kansan keskuudessa salapolttota edes pidetty aina rikollisena toimintana.

Käkisalmen Sanomien 30.12.1920 katsauksessa vuoden 1920 vaiheisiin kotimaassa kerrottiin armahduksista:

Eduskunta laati armahduslain, jonka mukaan
- Noin 500 punakaartilaista, niiden joukossa eräitä kapinan johtajia pääsi vapaaksi vankilasta ja
- Noin 40 000 ehdon-alaiseen vapausrangaistukseen tuomittua punikkia sai täyden kansalaisluottamuksen.

Muutamaa päivää myöhemmin, 4.1.1921, lehti kirjoitti lisää vuoden 1920 vaiheista:

”Viime vuoden alussa vallitsi sotatila Suomen ja Venäjän välillä. Vaikka suurempia sotatoimia ei sattunutkaan, oli kuitenkin ehtimiseen rajakahakoita ja maan sotavoimien piti alinomaan olla varuillaan.

Rauhanvaltuuskunnat koontuivat rauhanneuvotteluihin Tartossa ja hankalinen neuvottelujen jälkeen saatiin rauha solmituksi. Suomi ja Venäjä nyt ensi kerran tasa-arvoisina päättivät lopettaa sotatilan. Suomalle myönnetty rauhan ehdot olivat laatuaan sellaisia, että niihin yleensä voi olla tyytyväinen. Rauhan solmiaminen oli tärkeimpiä valtiotekoja, joita kansamme elämässä milloinkaan on ollut ja kieltämättä tärkein koko viime vuoden tapahtumista”.

Katsauksessa kuluneeseen vuoteen 1921 kirjoitti Käkisalmen Sanomat 3.1.1922 seuraavaa:

”Vaikka nyt on solmittu rauhantila Suomen ja Venäjän välillä, näyttää siltä kuin lopullisten välien selvittely veisi vielä kauan aikaa ja viimeisen ratkaisun varalta täytyy täällä olla valmiina. Kun Suomen hallitus ei Kauko-Karjalan kysymyksessä ollut heti paikalla valmis tanssimaan neuvostohallituksen määräysten mukaan kalisteltiin aseita ja jyskettiin tykkeitä joulupäivänä aivan lähellä Suomen rajaa. Tämä kaikki osoittaa, että Tarton rauhassa oli meillä toisena sopimuspuolena levoton ja epävarma kumppani”.

Marssilaulu syntyi ennen punakaartia

Tuokon esitystä maustoivat muutamat runot ja laulunsäkeet. Punakaartilaisen marssina tunnettu laulu, joka alkaa sanoin ”Köyhä Suomen kansa katkoo kahleita...”, on kuitenkin seipitetty vuonna 1917 Venäjällä.

– Tätä laulua laulettiin jo ennen sisällissotaa. Suomen vapauden puolesta kaikki – sekä punaiset että valkoiset – kohdistivat sen sanoman tsaarin sortovaltaa ja sen kätyreitä vastaan.

Sukututkimuspiirin työryhmän tulokset on tarkoitettu julkaista kirjana, mikäli kirjalle ilmaantuu kysyntää ja kiinnostuneita lukijoita. Kirjahankkeeseen toivotaan tukea mm. pitäjätalouksil-ta. Kirjahankkeen kustannusarvio on noin 10 000 euroa.

MARJO
RISTILÄ-TOIKKA

Lautapelin avulla matkalla Pyhäjärven maisemissa

Entiseen kotiseutuamme voi tutustua monella tavalla. Yhden mahdollisuuden tutustumiseen saa oheisen leikkimielisen pelin avulla. Peliin voi osallistua 2-5 pelaajaa. Pelin tarkoituksena on matkareittien ja arpakuution antaman vauhdin mukaisesti kierrellä ympäri pitäjää.

Pelin tarkoituksena on tutustuttaa pelaajat koulujen historiaan ja lähes viidenkymmenen eri maastokohdan antamiin henkilö- tai maastotietoihin. Mitään ei tarvitse osata ulkoa, vaan pelaajista valittu lukija lukee kuuluvalla äänellä lyhyen selostuksen koulun tai numeron osoittamasta kohteesta. Pelin ajankohtaisuus tarkoittaa aikaa ennen talvisotaa.

Numeroituihin, ilman tekstiä oleviin kohtiin, pelaajat voivat lisätä omia mielenkiinnon kohteita.

Pelin laatineet ja testanneet
REINO ja RISTO ÄIKIÄ

1. Kilpailu alkaa kohdasta "lähtö" Sakkolan raja. Matkareitin tästä eteenpäin jokainen voi valita itse.

2. Maali sijaitsee Käkisalmen maalaiskunnan rajan ylityksen yhteydessä kahdesta eri paikasta.

3. Kilpailijan on käytävä vähintään viidessä eri koulussa, joihin pääsee vain nopan tasatuloksella siten, että esim. koulun lähistöllä voi odotella sopivaa numeroa tai koulun voi ohittaa ja palata takaisin tasanumerolla. Kirjuri kirjaa ylös jokaisen kävijän kouluun poikkeamisen ja antaa pelaajalle muistiksi esim. tulitikun. Lyhyet koulun tiedot lukee kirjuri. Koulujen tarkemmat tiedot löytyvät Impi Wiikan Vpl. Pyhäjärven historiasta.

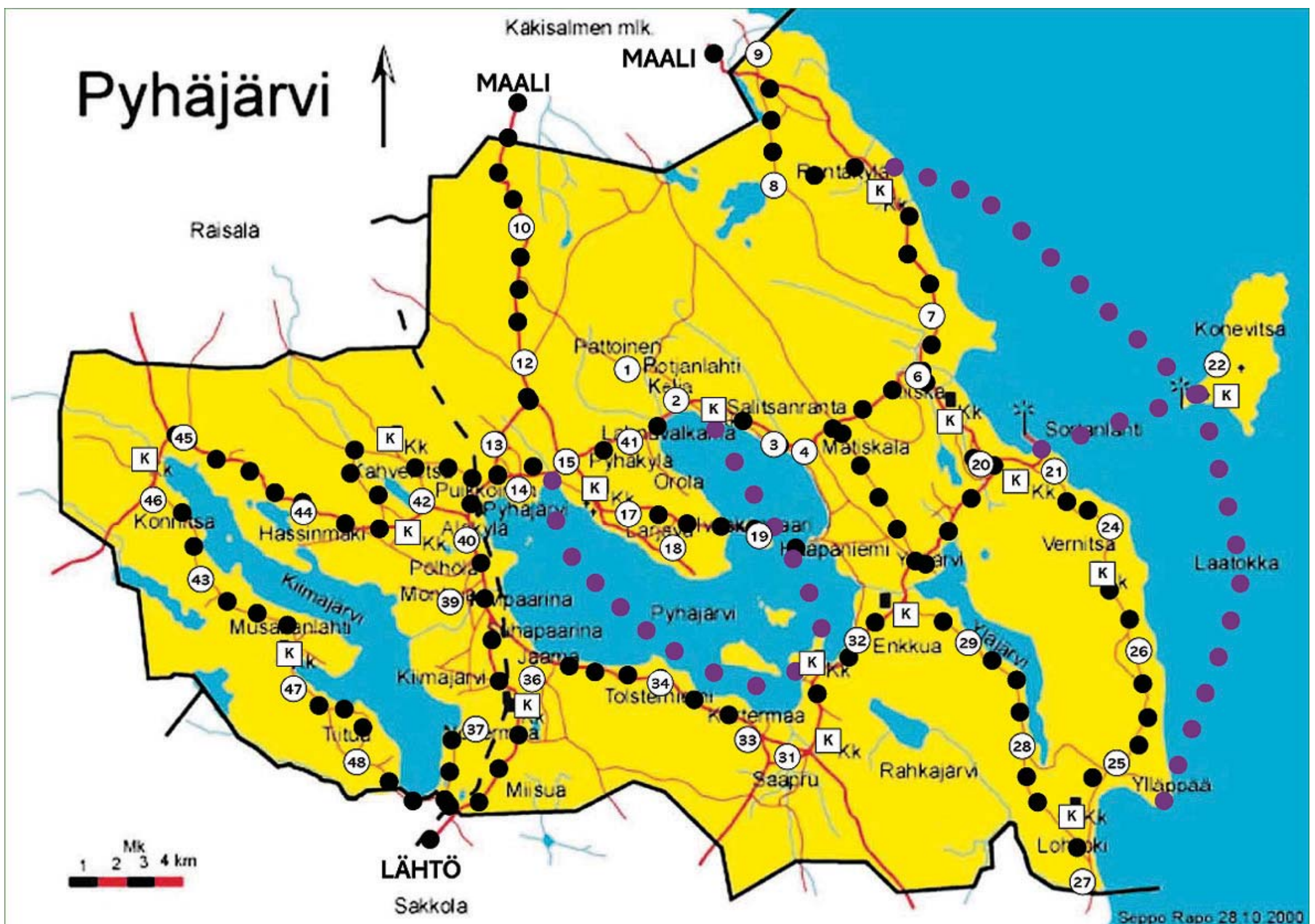
4. Matkareitin varrella on yli 40 numeroitua kohtaa, joihin voi pysähtyä vain tasatuloksella. Tarvittaessa voi lisätä omaan peliinsä esim. oman kylän tai perheen kannalta tärkeitä kohtia ja käyttää selostuskohdan vapaita numeroita. Lyhyen selostuksen lukee kirjuri.

5. Matkaa tehdään merkittyä maastossa kulkevaa reittiä pitkin, joka pääosin kulkee maanteita pitkin, mutta jossakin kohdin tärkeän maastokohdan huomioimiseksi poikkeaa reitti jopa kinttopolulle. Osan matkasta voi tehdä Pyhäjärven tai Laatokan osalta myös laivalla tai kalastajamootorilla. Kilpailun vaikeuttamiseksi on määrätty eräissä maastokohdissa työtehtäviä, jotka vaativat 1-3 heittokerran odottelua.

6. Koulut ja maastokohdat tarkoittavat pääosin ajankohtaa ennen talvisodan alkua, jolloin mm. kirkko oli vielä olemassa. Henkilöiden osalta on ajankohtaan nähden käytetty vapaata harkitaa.

7. Käytettävät tiedot perustuvat Impi Wiikan pitäjähistorian ja eri kyläkirjojen tietoihin.

8. Koulut on merkitty K-kirjaimella ja jokaisen tulee selvittää kartalta, mistä koulusta kulloinkin on kysymys.

Numeroidut maastokohdat:

1. Pysähdyt juttelemaan Rotjalahden kujasten päähän Viljo, Aarne, Edit ja Esteri Mäen kanssa. Armas Äikiä saapuu pyörällä kermahinkki mukanaan matkalla Pupun tiehaaraan ja siitä Rupsen linja-autolla Käkisalmeen.
2. Olet saapunut Pyhäjärven rannassa olevaan Keljan tienristeykseen, josta pääsee Pattoisten ja Rotjanlahden ja Keljan kujasille. Toivo Pärssinen ja Heikki Pakarinen kävelevät tietä pitkin kohden osuuskauppaa. Tie jatkuu Salitsanrannan koulun ohi Matiskalan kylän tiehaaran ohitse Riiskaan.
3. Vastaa tulee Salitsanrannan peltoaukealla Rupsen ruskea linja-auto, joka ajoi reittiä Sortanlahti- Salitsanranta-Asema- Käkisalmi. Kuljettaja oli mm. Manu Naskali.
4. Matiskalan tienristeyksessä tapaat Matti ja Maria Kukon sekä heidän poikansa Reinon ja Arvon. Vaihdat kuulumisia yhden heittokierroksen ajan.
- 5.
6. Olet saapunut Riiskan kylän tienristeykseen. Kalastajat Klementjef ja Jermalajef ovat matkalla Sortanlahteen ja Konevitsaan. Pysähdyt kysymään tietä ja jätät juttelemaan yhden heittokerran ajan.
7. Olet saapunut jyrkkään tien mutkaan ja kääntynyt Käkisalmeen päin. Kylän pikkupojat ovat kalastamassa “nikkoja” Riiskanojasta. Joudut pysähtymään kahden heittovuoron ajaksi, sillä haluat käväistä Polvananniemen kalastajakylässä, jossa Kukon emäntä tyttäreineen tarjoaa kohvit.
8. Olet saapunut Kuoppalammen pohjoisrannalle, jonka yläpuolella on pitäjän korkein kohta 91,4 m. Luonnonkaunis Kuoppalampi oli kuuluissa kirkkaasta vedestä. Lampi sijaitsee 63 metrin korkeudella merenpinnasta eikä siitä ole laskuojaa mihinkään. Kalastaminen ja nuotion teko oli kielletty, jota kumpaakin kielto naapurikylien asukkaat rikkoivat surutta. Kruununpuiston aluetta valvoi metsänvartija Rakka ja myöhemmin Kuronen. Nuorison mieluisa kokoon-tumisaipaikka kesäisin.
9. Lähestyt Käkisalmeen johtavalla tiellä pitäjän rajaa. Poikkeat kuitenkin metsäpolkua pitkin Laatokan rannassa olevalle kalanviljelylaitokselle.
10. Kuljet vinhaa vauhtia kohden Käkisalmea, mutta näet tien oikealla puolelle Hepoharjun kestiekivarin ja Teittisen pariskunnan kanssa nautit iltapäiväkohvit ja odottelet yhden heittokierroksen ajan.
- 11.
12. Olet juuri ohittanut valtion taimitarhan ja saavut Myllypellon asemalle johtavaan tienristeykseen.
13. Kallenkartanoon johtava koivukuja. Keskustelut 1930-luvun uudisasukkaiden Matti Joron, Väinö Lehtisen ja Jalmari Kalmin kanssa.
14. Olet saapunut Taubilan kartanon alueelle. Tutustut kartanon rakennuksiin tilanhoitaja Sven Rosenbergin johdolla. Tutustut piiskapetäjään. Käyt vielä omenatarhassa, jota kartanon puutarhuri Sinulle esittelee. Aikaa kuluu kahden heittokierroksen verran.
15. Olet tienristeyksessä, josta pääset kääntymään sepän pajan ohi kirkolle johtavalle tielle. Vähän matkan päässä koivukujaa ajaa tielle sotilaspukui-nen kapteeni Jalmari Pusa, mutta hän ei ehdi nyt juttelemaan kanssasi, sillä hänellä on kiire suojeluskunnan harjoituksiin.
- 16.
17. Komea uusi kaksikerroksinen koulurakennus jää taaksesi ja ohitat postin, apteekin ja lääkärin-talon. Tohtori Huttunen on juuri lähdössä sairaskäynnille autollaan eikä ehdi juttelemaan. Saavut kirkkoaholle. Rannasta pappilasta käsin saapuvat rovasti ja ruustinna Wiika mukanaan ylioppilas-hattuinen poikansa Kaarle, joka on Viipurista tullut kesää viettämään. Rovasti Wiika ja haudan-

- kaivaja Vanhanen esittelevät kirkkoa ja hautausmaata. Läheisen kunnantalonsa pihassa on runsaasti hevosia puomiin kiinnitettynä. On menossa syyskäräjien aika ja kihlakunnantuomari Aapo Hämä-läinen johtaa käräjiä. Lautamiehet ovat auttamassa tuomion jakamisessa. Paikkojen tutkimiseen menee kaksi heittovuoroa ja hengähdät rauhassa.
18. Jatkat matkaa ja katselet maisemia. Matti Hinkkanen Larjavan kylästä tulee vastaan poikan-sa Toivon kanssa ja jätätte yhden heittokierroksen ajan katselemaan maisemia. Ollisipa siinä oivallinen huvilan (Musakka) paikka.
19. Saavut Ivaskensaareen, jota isännöi tuomari Aapo Hämäläinen. Hän on lunastanut monet torpat itselleen. Opettaja Miikkulaisen ohjaama moottorivene ottaa sinut kyytiin, jos heität nopal-la 1-3 numerot ja pääset suoraan Enkkuan rantaan. Numeroilla 4-6 joudut soutamaan lainaamallasi veneellä Enkkuan rantaan.
20. Olet Yläjärvelle ja Sortanlahteen johtavan tien risteyksessä. Korven Ukko eli Juho Sirkiä tulee juttelemaan kanssasi. Tien toisella puolen onkin Sortanlahden koulu.
21. Saavut Sortanlahden kylätaajamaan. Vilkas satamapaikka. Odostat luostariin pääsyä munkki-en talolla. Tapaat myös taiteilija Tervakorven, joka parhaillaan maalaa Laatokan laineista isoa taulua. Tullipäällikkö Tampio esittelee sinulle ta-loja. Poikkeat vielä Kajanderin kaupassa evästä ostamassa. Vain nopan viitosella tai kuutosella pääset laivaan ja olet saarella.
22. Tutustut munkkien opastuksella saaren eri kirkkoihin. Eversti Jussi Rikama esittelee RT-3 kasarmeja ja koulutusta saarella. Aikaa kuluu kolmen heiton verran. Saat yhden koulutikun ilman heittoa. Eteenpäin pääset vain 1 ja 2 nopalla takaisin Sortanlahteen, jos saat 3 tai 4, pääset Inkisen poikien nopealla moottoriveneellä suoraan Yläppäähän. Jos saat 5 tai 6, pääset hitaasti suotuveneellä kiiruhtaen nopan heitoilla tilapäiseen kalastajalaituriin Rantakylän koulun yläpuolelle.
- 23.
24. Kunnallismies Heikki Inkinen toivottaa Sinut tervetulleeksi Vernitsan kylän alueelle. Poliisi Rautiainen on tiellä vastassa ja komentaa sinut purkamaan haaksirikkoutunutta jauholastisaa ollut laivaa. Tutustut Vernitsan hovin maisemiin. Pääset ilman heittoa Vernitsan koululle, jossa martat tarjoavat matkailijalle muikkukeittoa.
25. Joudut pysähtymään ja käymään jalkaisin Yläppään niemessä, jossa tuttuja poikia on ko-mennettu rannikkotyöstön tehtäviin. Odota kak-si heittoa.
26. Saavut Piskasenmäen tienhaaraan. Lappalai-sen pojat työntävät vaunuissa pikkusiskoaan.
27. Joudut pysähtymään pitäjän rajalle Lohijoen sillalle, jonka toista silta-arkkua korjataan. Joudut yhden heittokerran ajaksi talkoisiin. Palaat takaisin Yläjärven tielle.
28. Pysähdyt Yläjärven eteläpäähän. Tarkastat kävellen Aapronojan kuntoa ja toteat, että se on ainoastaan ns. tulva-oja. Yläjärven veden pinta on peräti 23 metriä merenpinnasta ja vedet laskevat siis vain Myllyojan kautta Pyhäjärveen.
29. Sinut pysäyttää Mauri Vanhanen, joka on soutanut kiireesti järven toiselta puolen Vanha-senniemestä. Suuri lahnasaalis on nousemassa ja kaikki ohikulkijat ja kylän väki pyydetään talkoi-siin saalista käsittelemään.
- 30.
31. Olet neljäntien risteyksessä. Poikkeat Saapun osuuskauppaan ostoksille. Matti Anttonen tulee sinua vastaan ja pyytää hartaushetkeen Saapun rukoushuoneeseen. Laulumiehenä jätät laulamaan Siionin virsiä ja odostat kaksi heittokertaa.
32. Pyhäjärvi siintee lähellä. Juho Pärssinen esittelee sinulle kylää. Miikkulaisen moottorivene ajaa kauempana selällä.

33. Olet Kosterman kylässä ja tapaat kunnan-kirjuri Vilho Toiviaisen ja hänen tyttärensä ja he esittelevät seutua ja kertoilevat samalla kunnan asioista yhden heittokierroksen ajan.
34. Ohitat Tolsterniemen mutta kiirehdit eteen-päin ja Jaaman kylässä tapaat Yrjö Savolaisen, joka on naimissa Maikki Kajanderin kanssa. Perheen tytär Aune on lähdössä Noitermaan koululle. Aunella tuntuu olevan asiaa, mutta päätätte tavata myöhemmin.
- 35.
36. Tulet Noitermaan lampien maastoon. Menet kapeaa kannasta pitkin Lamminharjulle, jossa tapaat Heikki ja Toivo Karttusen ja muita kylän nuoria. Jätät ihailemaan maisemia yhden heitto-kierroksen ajan.
37. Noitermaan pysäkiltä kuljet kohden Kiima-järven rantaa. Tie muuttuu kinttopoluksi, mutta jatkat matkaa ja ohitat kauniin Kuisman niemen-nokan, ja jatkat Porsaanmäelle. Tapaat Matti Viskarin, joka poikiensa Laurin, Vernerin ja Yr-jön kanssa on aita korjaamassa. Jatkat matkaa ja tapaa tiellä kulkemassa Rekon Tommon ja kan-nat hänen painavaa kassiansa jonkin matkaa.
- 38.
39. Poikkeat tieltä sivuun ja tulet Pikonmyllylle, jossa mylläri Jalo jauhattaa kylälaisten viljoja. Jätät keskustelemaan isäntien ja myllärin kanssa kah-den heittovuoron ajaksi. Pyhäjärven veden kor-keus on 19,4 metriä merenpinnasta ja vedet laskevat kiemurtelevaan Pikonjokea pitkin 13,8 metrin korkeudessa olevaan Kiimajärveen ja siitä edelleen Konnitsanjokea pitkin Vuoksen pohjoi-seen haaraan.
40. Saavut Pyhäjärven asemalle. Asemapäällikkö Larinen esittelee sinulle asemaa. Tarkastelette aseman taistelujen muistomerkkiä. Säästöpankin johtaja Pitkänen tulee yhdessä majatalo Itkosen omistajan kanssa samaan sakkiiin.
41. Olet saapunut Lahnavalkaman kylän kor-keimmalle kohdalle. Kylä kuuluu pääosin Salit-sanrannan koulupiiriin. Tien vieressä on maanvil-jelijä Juho Hinkkanen pyöriineen matkalle kirkol-le. Juho Hinkkanen on armoitettu kalastaja, joka tuntee Pyhäjärven kalavedet ja nuottakunnat kuin omat taskunsa. Hänen luottamustehtäviinsä kuu-lui mm. seurakunnan metsien valvonta.
42. Olet saapunut Sirkanmäelle, josta jatkat mat-kaa Puikkoihin päin. Viljo Pärssinen on matkalla Kokkolintaan suojeluskunnan asioissa ja pysäh-tyy esittelemään kylän taloja. Kauempana Mää-täsen pojat mekastavat leikeissään. Tapaat myös Alakylän tiellä Matti Pärssisen, joka salkkunsu kanssa on pyörällä menossa kunnantalolle. Ohi ajaa urheiluasuinen “Pyörä-Aati” matkalla Hei-noisiin. Kahvenitsan lintujärvi jää vasemmalle.
43. Äijönniemenesä lähestyy nuori Ensio Näriäi-nen esitellen kalansaalistaan.
44. Pysähdyt Hassinlampien rantaa. Läheistä ky-lästä kuuluu mekastusta ja jätät yhden heittovuor-on ajaksi keskustelemaan Ahvosen poikien kanssa.
45. Saavut jyrkkään mutkaan ja olet Luukkoim-mäellä. Jätät jutteleman hetkeksi Kaasalaisen väen kanssa.
46. Pysähdyt Konnitsan kylän kauppoille, jossa tapaat kylän väkeä. Ihmeeksesi huomaat sotilas-henkilöitä tarkastelemassa maastokohtia. Kons-taapeli Aleks Pärssinen pyöriilee vastaasi ja kyselet häneltä kuulumisia.
47. Olet ohittanut Musakanlahden ja Tiituan kylien rajalla olevan komean koulurakennuksen. Tapaat Kukon poikia ja jätät tarinoimaan.
48. Saavut Tiituan sahan mäelle. Vastaasi tulevat Pekka Ikäheimo ja Nestori Kaasalainen, jotka jäävät juttelemaan kanssasi.

Pyhäjärven kyläretki osa IX: Kiimajärveltä Musakanlahteen

Tällä kerralla tarkastelen Kiimajärven, Noitermaan, Porsaanmäen, Miisuan, Tiituan sekä Musakanlahden ja Kunnianniemen kylä vuonna 1769. Näistä kartoista puuttuivat selitysosat, siis tilojen asukas- ja erilaiset vaurastiedot, olen pyrkinyt saamaan täydentävää tietoa mm. vuoden 1754 verokirjoista sekä kirkon- ja henkikirjoista. Teen ensin kuitenkin pienen katsauksen seudun maanomistusoiloihin.

Taube, Trubetskoi ja Balasnoi

Pääosa Pyhäjärven kylästä oli Ruotsin vallan viimeisinä vuosina eli 1600-luvun lopulla vuokrattuna **Taubelle** ja **Orbitskylle**, tai ainakin he keräsivät verot ja allekirjoittivat vuonna 1696 veroluettelot. Alueet eivät olleet yhtenäisiä. Orbitskylä oli pääosa Pyhäjärven pohjoisista, itäisistä ja eteläisistä kylästä sekä erikseen läntisistä kylästä Kivipäärinä, Porsaanmäki, Tiitua ja Konnitsan pääkylä. Tauben kylä olivat Pyhäjärven muut läntiset kylät sekä erillisenä alueena Lahnavalkama ja Kelja. Seurakunnan verokylänä oli tähän aikaan Suhapaarina, jonka veroluettelon allekirjoitti vuonna 1696 kappalainen **Boisman**.

Venäjän vallan ajan alkupuolella lahjoitusmaita oli vain Käkisalmen - Viipuri - tien itäpuolella alueiden ulottuessa Laatokalle asti. Läntiset kylät annettiin ilmeisesti vasta v. 1747 lahjoitusmaiksi, joten muutamia kymmeniä vuosia kylät lienevät olleen itsenäisiä ja keisarin suoraan verottamia.

Ensimmäinen Kiimajärven ja Kahvenitsan ympäristön donaatioisäntä oli **Nikita Trubetskoi**, jolle tsaaritar Elisabeth I lahjoitti kylät. Kuka tämä Trubetskoi oli? Melkoisilla ylistyssanoilla Impi Wiikan Vpl Pyhäjärvi -kirjaan käännetty lahjoituskirja Nikitaa kuvaa, lainaan tähän osan: ”olemme kaikkein armollisimmin lahjoittaneet Meidän rakastettavalle ja uskolliselle Todelliselle Salaneuvokselle, Kenraaliprokuraattori, henkikaartin majuri ja molempien Meidän ritaristojemme Ritari Ruhtinas Nikita Trubetskoille meidän valtakunnalle tekemistään uskollisista palveluksista ja erinomaisista palveluksista seuraavat Liivinmaalla olevat tilat ..., samoin kuin Käkisalmen kihlakunnasta maatilat, jossa on 55 (taloa), ikuisiksi ja perinnöllisiksi omaisuudeksi kaikkine tiloineen.”

Selvittelin hieman Trubetskoin henkilöhistoriaa lisää. Hän näytti olleen Ve-

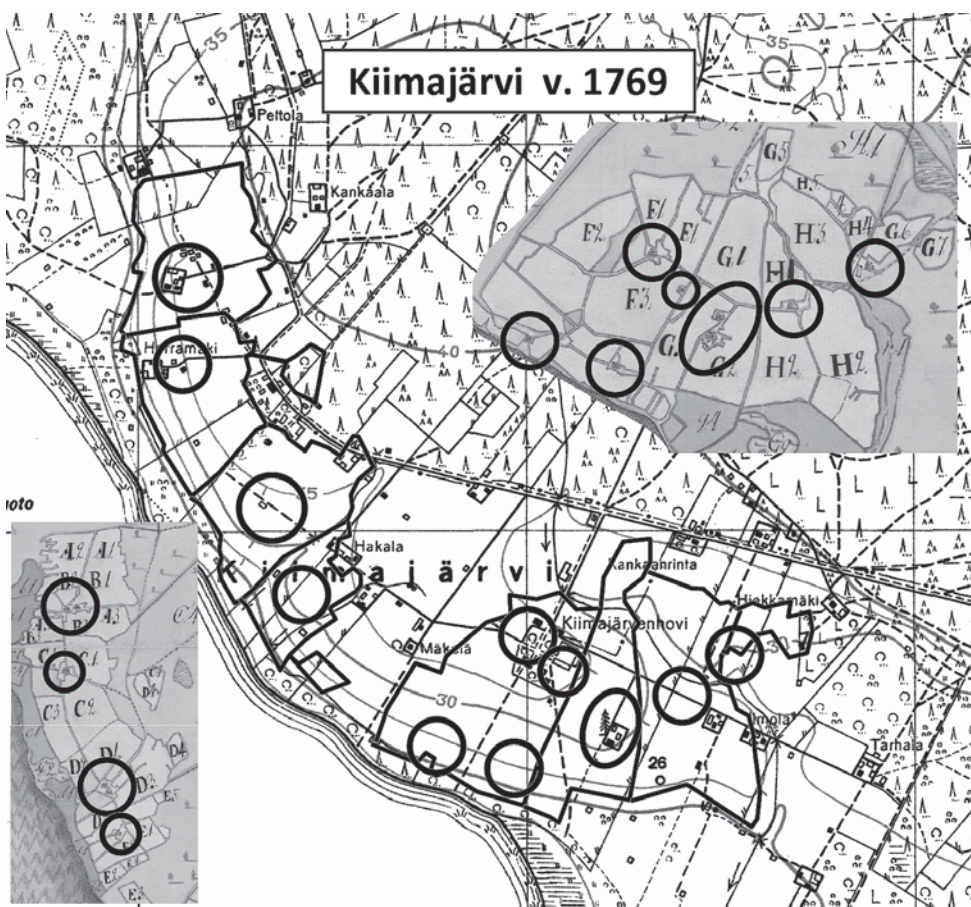
näjän hallinnossa uransa loppuajan nykytermein oikeusministerin tehtävässä. Nykyisin Pietarin kävijä saattaa käydessään 1700-luvun alkupuoliskolla rakennetussa Pietari-Paavalin linnoituksessa törmätä Trubetskoin bastioniin ja vierailulla sen sisällä vankityrmässä. Juuri ”Pyhäjärven” Trubetskoista on kysymys ja vankila sopi toki ministerin tehtäväkenttään hyvin.

Hän asui Pietarissa ja oli selvästi omistaja, jolle donaation toiminnan tehostaminen ei ollut kovin tärkeää, kunhan verotuloja sai. Tiedot kertoivat myös, että Nikita Trubetskoi oli kuollut lokakuussa 1767. Trubetskoin alueen verokartat olivat Pyhäjärven vanhimpia, vuodelta 1769, joten tiloja hallitsi silloin perikunta ja ehkä karttojen teon pontimena oli ollut suunnitelma myydä maat.

Wiikan kirja kertoi lahjoitustilan siirtyneen ensin majuri vapaaherra **Schwacheimille**, jonka leski myi maat v. 1788 everstiluutnantti **Ignati Gischizkille**. Hän ei myöskään ollut pitkäaikainen omistaja, vaan vuoden 1795 alussa omistajaksi tuli kollegioneuvos **Vasili Balasnoi**. Wiika jatkaa tästä: ”Hänkään ei tätä tilaa kauaa pitänyt, vaan myi sen 1800-luvun alussa kenraaliluutnantti **Boris Freederickszille**.”

Käydessäni läpi vuodesta 1818 alkavia henkikirjoja havaitsin yllätyksekseni, että Balasnoi asui tällöin Kiimajärven hovissa perheineen ja palvelusjoukkoineen. Hän oli itse paikalla vielä vuonna 1830, mutta 1835 hovi oli leskellä. Vuonna 1840 omistajaksi mainitaan valtionneuvos **Peft**, joka asui Pietarissa ja vasta vuonna 1845 Freedericksz oli astunut kuvaan. Vaikka Balasnoi asui Kiimajärvellä nelisenkymmentä vuotta, niin vain aivan muutamia tarinakommentteja Kiimajärven hovin elämästä tältä ajalta löytyy, pääosin ne ovat lähempää omaa aikaamme.

Pohtiessani elinoloja lahjoitusmaa-aikana tekisin selkeän eron sen perusteella, että onko isäntä saanut maan lahjana vai ostanut. Ostajalla olivat omat rahat liossa ja pääoma eli maat piti saada tuottamaan erityisen paljon. Tästä näkökulmasta lienee niin, että Kiimajärven, Konnitsan ja Kahvenitsan alueella vasta Balashnoi oli omistaja, joka aloitti vahvan ansaintapyrkimyksen vuoden 1795 jälkeen. Taubilan ja Petäjärven Freedericksz oli ehtinyt suunnitella oman imperiuminsa kehittämistä jo vuodesta 1774 alkaen.

Kiimajärvi.

Kiimajärvi, Konnitsan donaation pääpaikka

Aloitan Trubetskoin donaation tarkastelun sen pääpaikasta eli Kiimajärven kylästä. Siellä se käsitykseni mukaan oli, vaikka monessa yhteydessä törmää käsitteeseen Konnitsan donaatio. Hovileiri, siis kantatila sijaitsi alusta asti Kiimajärvellä, Konnitsaan ilmestyi hovi vasta Freederickszin aikana 1840-luvulla.

Kiimajärven kylä rajoittui pohjoisessa Pikonjokeen, jota pitkin vesi virtaa Pyhäjärvestä Kiimajärveen. Järvien välinen korkeusero oli 1700-luvun lopulla noin neljä metriä. Vuoden 1937 kartassa se näytti olevan ehkä metrin enemmän Konnitsanjoen perkauksen tuloksena. Kaakossa kylä rajoittui Noitermaan kylään, mutta Kiimajärven ta-

lojen omistuksia oli jo v. 1769 myös Noitermaan ja Miisuan välissä. Tämän lisäksi Kiimajärven kyläläisten maita oli järven vastarannalla Tiituan, Musakanlahden ja Kunnianniemen kylien liepeillä.

Ohessa on kylän keskustan kartta. Asutus oli kahden yhtenäisen peltoalueen äärellä. Lisäksi muutama peltoilkku ja torppa oli kauempana. Kylän tilat oli numeroitu v. 1754 1-9 ja verokartassa oli vastaavasti yhdeksän kirjainta. Asukkaiden määrittely perustuu ko. ajan rippikirjoihin ja vuoden 1754 veroluetteloon.

Tilat A ja B (siis 1 ja 2) olivat yhdessä pihapiirissä ja asukkaat olivat **Tannisen** ja **Pitkäsen** suvut. Tiloilta oli pienet pellot myös

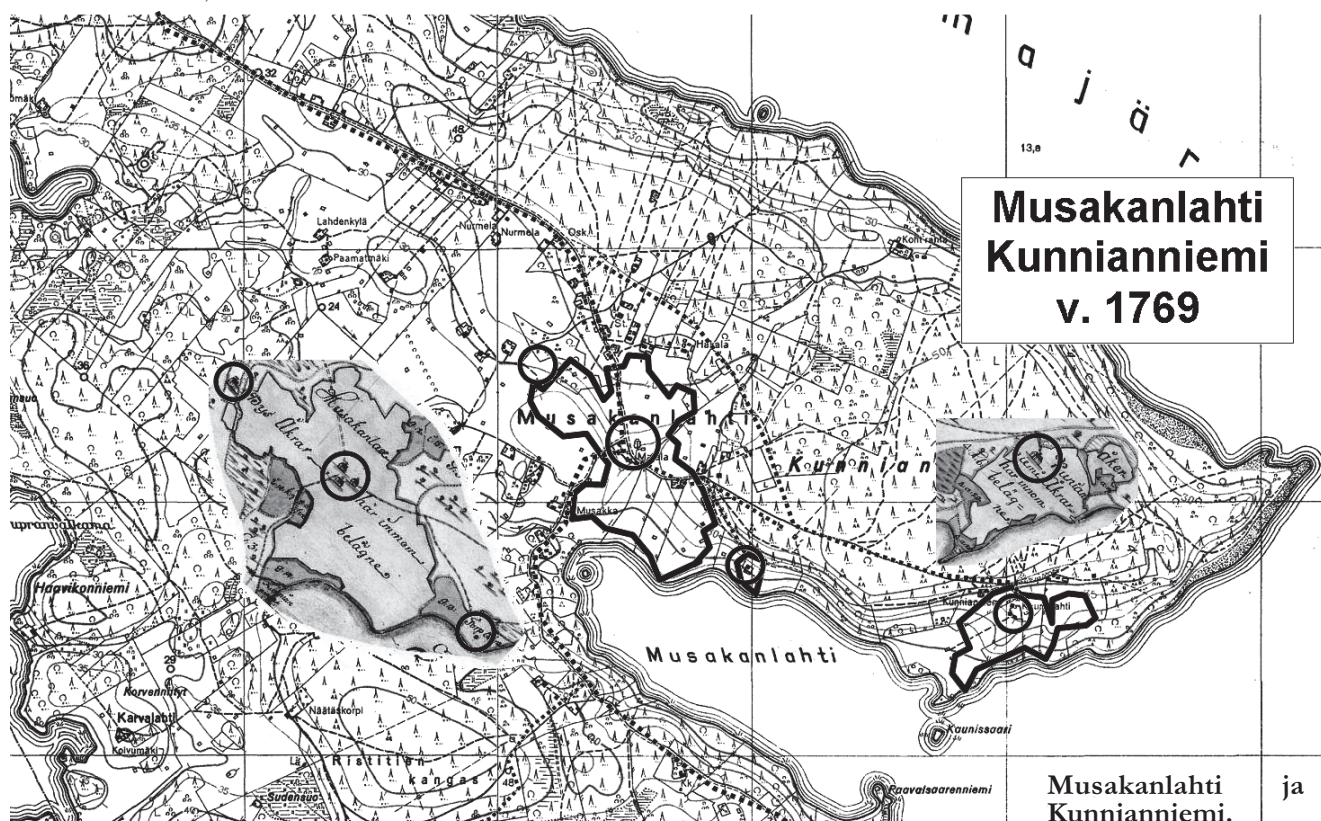
Pikonmyllyn kohdalla eteläpuolella jokea. Myllärin torppa ja ilmeisesti myös mylly olivat joen pohjoispuolella eli Montruan kylän mailla ja joen yli pääsi tästä siltaa pitkin. Pitkäsellä oli maita lisäksi Musakanlahdelta hieman Tiituan suuntaan kansakoulun lähistöllä. Aprikoin sellaista, että vuonna 1754 mainittu **Tamma** ja vuoden 1769 Tanninen tarkoittaisivat ehkä saman suvun erilaisia nimimuotoja. Osaltani se jäi ratkaisematta. Tammalla oli Kiimajärveen kuuluva tila Tiituan kartalla. Tila C (3) oli **Herran** suvulla. Vain nämä tilat säilyttivät paikkansa lahjoitusmaakauden yli.

Tila D (4) oli **Kaasalaisilla**, kartassa oli kaksi taloa. Vuonna 1754 mainitaan tilan torppareina

Tontti (kirkonkirjoissa merkintöjä vain Konnitsassa) ja **Tiira**. Jo vuonna 1769 Kiimajärven Kaasalaisilla oli maita Kunnianniemen Kaurussa. Arvelen ensimmäisten Kaasalaisen muuttaneen sinne yksinkertaisesti perheen kasvamisena takia 1700-luvun loppupuolella. Myöhemmin Balasnoi kasvattaessa omaa reviiriään, Kiimajärvi 4:n kaikki asukkaat pakotettiin Kauruun ja osa Konnitsajoelle, jossa asui jo ennestään Kaasalaisia. 1800-luvun kirkon- ja henkikirjoissa mainittujen Kiimajärvi 4:n asukkaiden kodit sijaitsivat todellisuudessa näissä uusissa osoitteissa. Tila E (5) oli **Hetaisten / Hietasen** suvulla.

Toisen peltoalueen tilalla G (7) oli kylän suurin talo, jossa asuivat **Ursinukset**. Vuonna 1765 kuollut Johan Ursinus, mainitaan inspektöörinä. Hänen poikansa nimismies Johan Ursinus asui tilalla kartan teon aikaan ja hän kuoli v. 1798. G-tilalla oli Ursinuksen talon lisäksi toinen talo. Vuonna 1754 **Rouhiainen** oli tilanhoitajana ja **Ambrusin** torpparina.

Viereinen tila F (6) oli otettu hovileirin kantatilaaksi, hovirakennusta ei täällä ollut vielä v. 1769. Arvelen, että vasta Balasnoi rakennutti hovirakennuksen 1800-luvun alkupuolella. F-tilalla, siis hovileirin alueella oli verokartassa neljä asuintaloa. Tila lienee ollut ennen hovileiriksi joutumista talonpojilla, jotka alennettiin torppareiksi. Vuonna 1754 torppareina mainitaan **Hämäläinen, Hatakka** ja **Niukkanen**. Heistä Hatakka esiintyy myöhemmin kirkonkirjoissa vaihdellen noitermaalaisena ja kiimajärveläisenä. Selitys tälle lienee se, että Hatakat asuivat Noitermaan kupeessa.

Noitermaa, Porsaanmäki ja Miisua.

H-tilaa (8) hallitsivat vuonna 1754 **Haikoset**. Hovin vallatessa kylän tiloja 1800-luvun alkupuolella Haikosten tilaisuus säilyi pisimpään suvulla, vasta 1840-luvulle he joutuivat väistymään. Heidän asuinpaikkansa lienee ollut jos-sain kylän itälaidalla.

I-tila (9) oli 1754 Johan **Tammalla**, joka kuoli v. 1758. Siellä asuivat myös Gabriel **Ijäs** ja Ijäksen vävy Nils **Niukkanen**.

Sotavangin avioero?

Vuoden 1769 verokartassa oli Musakanlahden koulun lähistöllä kahden Kiimajärven kylän tilallisen metsiä, toinen oli aiemmin mainittu Pitkänen ja toinen **Hännikäinen**. Jälkimmäinen herätti kiinnostuksen, kun saman ajan kirkonkirjoista ei Hännikäisiä enää löytynyt. Vuoden 1696 veroluettelo kertoi, että Hännikäiset olivat silloin merkittävä suku kylässä.

Ensimmäinen Hännikäismerkintä kirkonkirjassa oli erittäin poikkeuksellinen vihkimiskirjaus tapaninpäivältä 1722. Christer Hännikäinen oli ollut naimisissa Johanna Pennasen kanssa. Nyt todettiin heidän eronneen yhteisellä sopimuksella ja uusi puoliso oli Cristina Hentoin. Lisäselityksenä oli maininta 15 vuoden vankeusajasta. Kun edellisenä vuonna oli solmittu Uudenkaupungin rauha, niin ehkä kyse oli kotiin palanneesta sotavangista. Missä Ruotsin armeijan sotilas olisi voinut jäädä van-

giksi noin vuonna 1705? Esimerkiksi Narvassa, Puolassa, Ukrainassa ja yritti armeija päästä myös Moskovaan häviten kuitenkin Pultavassa.

Christer ja Staffan Hännikäinen saivat lapsia, ainakin tyttäriä, mutta 1750-luvulla loppuvat maininnat Kiimajärvellä. Vuonna 1769 Kiimajärvellä mainittiin asuneen Johan Hanicka. Sukunimien samankaltaisuudesta huolimatta luulen, etteivät he olleet sukulaisia, koska Noitermaassa asui 1720-luvulla Mikko Hanicka.

Noitermaa ennallaan

Noitermaan kylässä oli v. 1769 kaksi taloryhmää, pohjoisemmassa kolme taloa ja Vanhamäellä kaksi. Kylän sukuja olivat **Noke-lainen, Kuparinen, Pu-ranen, Jääskeläinen, Ves-ikko ja Niukkanen.** Näistä kaikista on havain-toja 1720-luvulta alkaen. **Kaasalainen** tuli kylään vasta vuonna 1771, Noke-laisen lesken puolisoiksi.

Noitermaan kyläraja kulki aivan peltojen pohjois- ja luoteisreunaa ja tällä puolella oli muutama kiimajärveläisten viljelypelto. Samoin Savimäen seudulla oli maita, joista osa oli nimetty Hatakalle ja Haikoselle. Karttaan on piirretty Hatakan alue. Päätiin varteen oli Trubetskoin koko alueen karttaan merkitty viisi taloa, yksi Savimäelle (Hatakka tai Haikonen?), toinen Tienlaitalammen paikkeille sekä Noitermaan ja

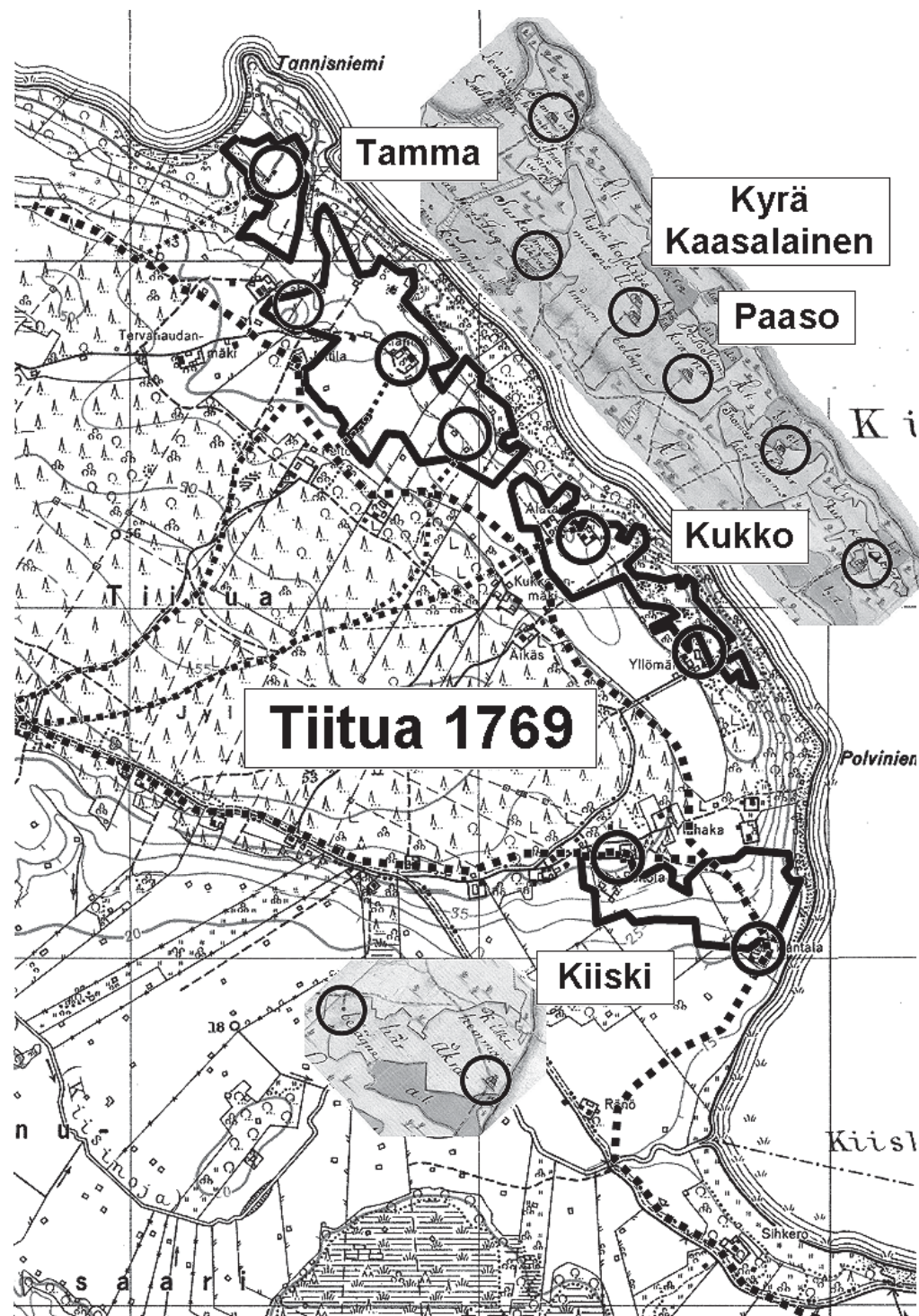
Pikojen väliselle kankaalla kolme torppaa. Noitermaasta lähti kulkureitti kohti Sakkolan kirkonkylää ja lampien nimet olivat ajan myötä muuttuneet. Nurmilampi oli aiemmin Sotkalampi ja Taipaleenlampi Simonlampi, ilmeisesti Simo Purasen mukaan.

Kalmisto järven rannalla

Porsaanmäellä oli vuonna 1769 kaksi taloa, joiden asukkaita olivat **Saikko-**
nen, Huuhka, Kaasalai-
nen ja Matikainen. Kylän kohdalla nykykartassa olleen **Kuismanniemen** nimi oli historiallisesta perspektiivistä varsin uusi, suku oli tullut Muolaasta vasta 1800-luvun lopulla. Kiimajärven rannassa kylästä etelään aivan oheisen kartan länsireunassa oli vanha kalmistopaikka, lähistöllä olivat Calmoniitty ja Calmoma.

Rekoniusten Miisua

Miisuan kylä kuului Taubilan donaation reviiiriin ja verokartta oli vuodelta 1775 ja myös selitykset olivat saatavilla. Kylän tallilaisia mainintaan kaksi, joille oli karttaan merkitty ryhmään kolme taloa. Omistajina olivat **Rekonius** ja Petter **Hämäläinen**. Kun muissa lähteissä ei Hämäläisiä Miisuaasta löydy, niin luultavasti on tarkoitettu **Haataisia**. Lisäksi lähellä Papinlampea oli torpparina **Hentonen**. Kylässä oli 33 asukasta, neljä hevosta ja parinkymmenen pään nautakarja. Lämpäitä oli 22.

Tiitua.

Tiitua

Ennen sotia tie Tiituaan lähti Miisuasta, mutta 1770-luvulla tiehaara oli kilometri Haitermaan suuntaan. Täältä reitti kulki suoraan myöhempien peltojen poikki kohti Kiiskinsiltaa. Musakanlahteen kuljettiin rannan mukaisesti asutuksen sivuitse, oikotie oli rakennettu myöhemmin. Oheisessa kartassa taloilta viuhkamaisesti länteen ja lounaaseen johtavat kylätiet jatkuivat Haitermaan Pannusaaren ja Lupran välille ja sieltä kohti Kiviniemä.

Tiutuan tilalliset oli merkitty vuoden 1769 karttaan. **Kiiskillä** oli kaksi asuinpaikkaa, samoin **Kukoilla**, seuraavana oli **Paa-son** tila ja ryhmässä **Kyyrän** ja **Kaasalaisen** talot. Luoteisin **Tammen** talo kuului Kiimajärven kylään ja tilan torppa oli Kaasalaisten pellon kupeessa. Tammalla oli nauttia myös Kiisinojan varrella. Adam Kukko, joka muutti Panusaareen ensimmäisten uudisasukkaiden joukossa 1770-luvulla, oli Tolsterniemestä samaan aikaan tulleiden Naskalien kanssavieliä.

Musakanlahti ja
Kunnianniemi

Tiituaasta päin tullessa ennen Musakanlahden pohjukkaa oli Kiimajärven kylän hallussa metsäkaistale koulun lähellä ja Ristitienkankaan suuntaan lähtevän tien molemmin puolin. Tie vei Sakkolan Lupraan ja tietysti eteenpäin.

Musakanlähden kylässä oli kolmen talon ryhmä ja yksittäinen talo peltojen luoteispuolella sekä torppa järven rannassa. Talollisina olivat **Musakka, Nolo, Partanen ja Kuronen.**

Kunnianniemen vanha kylä on merkitty karttaan. Vuonna 1769 osa kylästä sijaitsi lähellä Konnitsanjokea ja tarkastelen asukkaista vasta seuraavalla kerralla. Kaurun alue Musakanlahden ja Äijönniemen välillä oli Kiimajärven kylän Kaasalaisilla, mutta täällä ei ollut taloja.

Seuraavalla kerralla järven kierto jatkuu.

ESKO SIMONEN

Lisätietoja:
esko.simonen@dlc.fi,
puh. 050-369 5066

Pyhäjärven leidit seikkailemassa Ameriikassa

Vpl. Pyhäjärven Rahkajärven kylässä asuneiden **Nännimäisen Heikin** ja **Leenan**, o.s. **Tomperi**, 11 lapsesta **Matti** ja **Yrjö** muuttivat aikoinaan Yhdysvaltoihin.

Teimme matkan Yrjön pojan Philipin ja vaimonsa Judyn luokse. Yrjön Helmi-sisaren tytär Kerttu ja tämän poika Pertti Peltonen olivat matkaseurueitamme. Minä, tämän matkajutun kirjoittaja, olen Yrjön Nestori-veljen tytär Helga-Marjatta Rantanen, o.s. Kivikkola, ent. Nännimäinen.

Oli helmikuinen lauantai vuonna 2011. Meille oli tullut vieraita Paimiosta – serkkuni **Kerttu Peltonen** saapui poikansa **Pertti Peltonen** kanssa kylään. Vierailun lomassa heräsi keskustelu vuosien takaisen Kalifornian matkan kariutumuksesta. Silloin olimme suunnitelleet matkaa serkun luo Livermoreen. Jostain syystä se jäi kuitenkin vain suunnitteluasteelle. Nyt keskustelu asiasta virisi uudelleen. ”Voisha sitä lähtii, jos luoja suo terveyttä – lähtisit sie miu kanssain?”, suvun vanhin lausahti matkalle lähdöstä. Matkakuumme ja -jännitys alkoi kihelmöidä saman tien.

Muutamia kuukausia kului vielä matkajärjestelyissä, kunnes vihdoinkin lähti matkaan lähtö. Kesäkuun 11. päivä olimme lentokoneessa matkalla yli Atlantin, kohti New Yorkia. Matkalaiset – eli Kerttu, 84 v, ja minä, 69 v, sekä oppaamme, tulkkimme ja matkanjohtajamme Pertti, 48 v, – lähdimme ”suureen maailmaan”. Jännitti hieman lähteä kielitaidottomana noin kauas, samoin pitkä lento-matka. Amerikan mantee-reelle saavuimme ilman kommelluksia ja tullissa Pertti kertoi virkailijalle olevansa reissussa kahden ”teinitytön” kanssa. Virkailija ymmärsi vitsein ja sen jälkeen asiat sujuivatkin mukavasti.

Muutamien tuntien jälkeen jatkolentomme lähti kohti San Franciscoa, jonne saavuimme 12.6. aamuyöllä. Lentokentällä meitä olivat vastassa serkku **Philip Niemi** vaimonsa **Judyn** kanssa. Meidät otettiin vastaan todella sydämellisesti. ”Onko tämä totta? Ihanaa, kun tulitte, tervetuloa!”, Philip toivotteli. Kentältä jatkoimme matkaa autolla kohti heidän kotiaan Livermoreessa. Pitkän matkan raskaudet ja huolet unohtuivat, kun pääsimme lepäämään sukulaistemme luo.

Aamun valjetessa tutustuimme taloon ja pihaan, jonka aitaan Philip oli teks-

tannut suomeksi: Tervetuloa. Kävelyllä naapurustossa ja lähiympäristössä oli mielenkiintoista seurata puuston ja muiden kasvien erilaisuutta omaamme verrattuna. Kukkiivat kameliat, sarjaliljat, ruusut, rosmariinipensaat olivat upeita. Näimme runsaasti tuttuja kasveja, mutta paljon löytyi myös täysin tuntemattomia puita ja pensaita. Kukkulat olivat puuttomia, tuohon aikaan vuodesta kuivan keltaisen heinän peittämää. Aurinko sai ne hehkumaan todella kultaisina. Kukkuloiden välissä alhaalla laaksossa siinteli Livermoren kaupunki.

Kävimme Philipin lapsuajan maisemissa eli setäni **Yrjö Niemen (Nännimäisen)** kotikaupungissa Berkeleyssä. Näimme valokuvista tutun talon, jossa setämme oli perheineen asunut. Vierailimme Suomalaisella klubilla, jossa suomen siirtolaiset olivat kokoontuneet yhteen, juhlineet ja viettäneet vapaa-aikaansa. Kävimme myös Yrjö-sedän, hänen vaimonsa **Alman** ja heidän tyttärensä **Denisen** haudoilla, jonne jätimme tervehdyksenämme sinivalkoiset kukat. Tuntui uskottomalta, että meillä oli mahdollisuus nousta samoja rappuja ja kävellä samoja katuja, joita setä ja hänen perheensä olivat kulkeneet sekä katsella heille rakkaita paikkoja. Kaupungin läheiseltä kukkulalta oli upea näköala lahden yli San Franciscoon. Maalaistytöistä seikkailulta tuntui jo pelkästään karjalampiirakka-aineiden etsiminen paikallisesta supermarketista. Piirakkapulikan ja ruisjauhot veimme Suomesta mukamme, mutta puuroriisin löytäminen oli työn takana – hyllyillä oli erilaisia riisejä metritolkul-

Yosemite-vesiputouksella Pertti, Marjatta ja Kerttu.

la. Lopulta löysimme etsimämme. Me karjalaiset ”piirakkamestarit” teimme Philipille ja Judylle karjalampiirakoita ja samalla he saivat oppitunnin piirakoiden tekoon.

Seuraavana aamuna aamukahvi juotiin aikaisin, sillä jo klo 6.15 lähdimme liikkeelle. Reittimme kulki Tracyn, Modeston, Chinesen ja Aspen Valleyn kautta Yosemite Villageen. Maisemat olivat toinen toistaan upeampia, mykistävän kauniita. Näimme vesiputouksia ja jopa kilometrin korkuisia kallioseinämiä sekä vehreitä laaksoja havupuineen. Korkealla näköalapaikalla kukki akileijoja sekä minikokoisia lupiineja kuin leikkikukkia.

Matka jatkui kohti pohjoista Angelsin kautta Jacksoniin ja sitten Carson Pass -valtatietä länteen Lake Tahoeen. Illalla katsastimme kaupunkia ja yövyimme Nevadan osavaltion puolella. Väsyneinä, mutta paljon nähneinä nukahdimme nopeasti. Virkistävän yön jälkeen jatkoimme matkaa kohti Virginia Citya – lännen elokuvien kotia ja kulunkaivuun syntysijaa. Paksumien vanhojen lankkujen päällystämällä jalkakäytävillä saattoi miltei kuulla ratsastusaappaiden kolinaa ja aistia revolverisankareiden piileskelevän saluunan oven toisella puolen. Melkein odotti, koska intiaanit ratsastaisivat alas rinnettä sotahuudon kaikuessa. Matkamme jatkui Sparksin ja

Donnersummitin halki Sierra Nevadan upeiden vuoristomaisemien siivittämänä. Rinnettä ylös ajattaessa näkymät olivat erilaiset kuin toiselta puolen alas tultaessa. Retkemme Sierra Nevadan luonnonpuistoon oli unohtumaton. Livermoreen palasimme Sacramenton, Stocktonin ja Tracyn kautta. Paljon olimme nähneet ja kokeneet ensimmäisen viikon aikana.

”Nyt päälle jotain tuulenpitävää”, sanoi Philip, kun lähdimme San Franciscoon. Ajoimme Bay Bridge -sillan yli kaupunkiin ja ihailimme matkalla Gold Hilliä. Istuskelimme rantabulevardilla ja teimme tietysti myös ostoksia. Sitten Philip ja Judy ohjasivat meidät California Hornblower -nimiseen laivaan. Ennen alukseen nousua kaikki kuvattiin kuin aikoinaan Ruotsin laivoilla. Laiva teki kierroksen Kalifornian lahdella kiertäen kuuluisan Alcatraz-vankila-saaren, alittaen punaisen

Golden Gate -sillan ja kaartaen Tyynen valtameren kautta takaisin satamaan. Matkan aikana nautimme seisovan pöydän runsaista ja maukkaita antimista. Risteilyn jälkeen tutustuimme San Franciscoon autolla – kävellen olisi jäänyt paljon näkemättä. Korkeiden pilvenpiirtäjien lomassa oli matalia, söpöjä persoonallisia rivitaloja. Kaupungin maasto oli hyvin vaihtelevaa ja korkeuserot suuria. Autojen parkkeeraus siellä vaatii taitoa ja hyvän käsijarrun, etteivät autot valu toisiaan päin jyrkissä mäissä. Kuskien tarkkuus ei saanut herpaantua hetkeksiäkään, sillä liikenne on niin hurjaa. Philip-serkku nautti kuin koulupoika hurauttaen mäkeä ylös ja syöksyen toista alas. Lombard Street oli uskomaton, serpentiinimäinen tie mäkeä alas kukkien lomassa. Sitten oli taas aika suunnistaa kohti Livermorea, jonne lähdimme ylittämällä San Rafael Bridge -sillan. Sillan ylityämme pysähdyimme vielä hetkeksi näköalapaikalle maisemia ihailemaan. Kukkulan laelle kiemurteli polku, jota pitkin reippaat kuntoilijat kiipesivät. Näköala oli mahtava, mutta hetken päästä mereltä nouseva usva vyöry kukkulan yli peittäen niin kukkulan kuin kuntoilijatkin näkyvistämme. Suurenmoisesta päivästä olimme saaneet nauttia tänäänkin, totesimme kotiutuessamme taas Philipin ja Judyn luo.

Sunnuntaiaamuna 19.6. kävimme Livermoren luterilaisen seurakunnan kirkossa messussa. Kaunis kirkko täyttyi seurakuntalaisista. Kielitaidottomana messumonisteesta oli vaikea saada mitään irti, mutta messussa oli silti tuttuja virsimelodioita, joita saatoimme hyräillä. Philip toimi ehtoollisavustajana. Ehtoollispöydässä saimme kokea pyhien yhteyttä jo perille päässeiden rakkaittemme kanssa. Messun jälkeen nautimme ”kirkkokahvit” pihan toisella puolen, jossa tervehdimme

Piirakkamestarit Marjatta ja Kerttu amerikanserkun keittiössä näyttämässä mallia, miten pulikkaa käytetään ja piirakat rypyttään.

Marjatta, Philip ja Kerttu, serkukset Virginia Cityssä.

Kerttu, Judy ja Philip risteilyllä California Hornblower -nimisessä laivassa. Ruoka oli hyvää ja maisemat mahtavat täälläkin.

isäntiemme tuttuja. Iltpäivällä Philip ja Judy saivat vieraita, joiden kanssa seurustelu sujui mukavasti Pertin tulkkauksen välityksellä. Monta kertaa vierailumme aikana – myös tuolloin – tuli mieleeni, että niin on tuo Philip kuin setänsä tai serkkunsa. Hän on kuin yksi Nännimäisiä sekä olemukseltaan että luonteeltaan. Voi kunpa olisimme aiemmin saaneet yhteyden toisiimme, jotta Philip olisi oppinut tuntemaan koko sukunsa. Kiitollisena saimme taas siirtää tämänkin päivän muistojen kultaiseen helminauhaan.

Maanantaina lähdimme naisporukalla ostoksille. Mielenkiinnolla totesimme, että palvelu oli ensiluokkaista, kokoja oli joka lähtöön ja valinnan varaa runsaasti. Heitimme jo vitsiä, että tulemme tänne ostoksille joka toinen vuosi.

Ennen tuloamme sää Livermoressa oli ollut melko viileä, mutta jo toisena päivänä saapumisemme jälkeen lämpötila nousi lähes kolmeenkymmeneen asteeseen ja myöhemmin jo ylikin. Lämpimimmät päivät vietimme Philipin ja Judyn uima-altaalla auringossa löhöten, sukutarinoita kertoen ja nauraen niin, että vatsalihakset kipeytyivät. Joku valitti poskilihasstensaakin tulleen aroiksi pelkäästä naurusta. Jos nauru pidentää ikää, niin ikää tuli paljon lisää tuolla matkalla.

Keskiviikkona 22.6. olimme jälleen matkalla. Nyt suuntasimme San Lorenzon läpi San Mateo -siltaa San Francisco -lahden yli ja kohti Half Moon Baytä Tyynen valtameren rannalle. Seurasimme rantaviivaa etelään Pescaderon kautta ja saavuimme Big Basin luonnonpuistoon ihailemaan ja ihmettelemään mahtavia punapuita. Näiden puiden välissä kukki yli kolmemetrisiä puistoatsaleoja, joiden tuoksu huumasi ohikulkijan. Eläinlajejen runsaus ihmetytti – näin muun muassa peuroja ja kojootteja sekä elämäni en-

simmäisen maaoravan. Enkelit olivat suojanamme, kun kurvailimme mahtavia rotkon reunamia – kaiteetomia ”rallipolkuja” – ylös alas. Kiersimme toinen toistaan hurjempia kallionkultmia niin, että auton toisella puolen oli monen sadan metrin pudotus alas laaksoon. Takaisin ”kotiin” Livermoreen palailimme il-lansuussa mielessämme ihailu ja ihmettely kaikesta päivän aikana nähdystä.

Aurinkoiseen aamuun saimme herätä torstainakin 23.6. päivän sanana psalmi 23 ja hiljentymisen Philipin johdattelamaan aamurukoukseen, kuten jokaisena aamuna vierailumme aikana. Päivän ohjelmassa oli tutustumisen San Franciscoon. Tällä kertaa ajoimme kaupunkiin tietä, joka avautui 20-kaistaiseksi. Liikenne sujui kuitenkin hienosti liikennevalojen ohjauksella valtaisa automassaa. Se oli näky, jota ei ole vastassa joka päivä. Fisherman's Wharf -satama-alueella katselimme turistikauppoja ja ihailimme upeita kukkaistutuksia. Kauempana näimme merileijonia, jotka aloittivat mahtavan konserttinsa pois lähtiesämme. Melkoista meteliä ne saivatkin aikaan huutaessaan kaikki yhdessä kaulat pitkänä. Lounasaikaan Pertti vei meidät valkospuliravintolaan, johon hän oli aiemmin tutustunut. Taas sai ”maalaistyttö” pyöritellä silmiään ja ihmetellä, kun paksut valkospuliletit kiersivät kuvioina sekä seinillä että katossa. Ruokalistalla oli tietysti runsaasti valkospulilla maustettuja ruokia. Todella maukkaan aterian jälkeen jaksomme taas jatkaa matkaa näköalapaikalle, jonne Philip meidät johdatti. Autosta nousemme näimme San Franciscon korkeine tornitaloineen kuin pieninä Lego-palikoina alapuolellemme. Tuntui uskomattomalta katsella kukkulan laelta sen ympärille levittäytynyttä kaupunkia.

Juhannusaattona 24.6. oli ”Ameriikan” matkamme

viimeinen päivä. Sen kunniaksi nostettiin ”vanha rouva” esiin. Vanha rouva oli Philipin Alma-äidin 80 vuotta vanha vohvelirauta, jolla paistimme aamupalavohvelit ja näin päivä lähti käyntiin herkutellen. Sitteen vielä viimeisiä shoppailuja ja hipelöintiä vaatekaupoissa, kuinkas muuten. Tutustuimme vielä paikalliseen viinitalaan ja ruokailimme Cowboy -ravintolassa. ”Kotiin” palatessamme kassit olivat täynnä tula-aisia ja vatsat pullottivat. Cowboy-hatut ja kastikepullot me turistit saimme lahjaksi ravintolasta. Sitten olikin edessä laukkujen pakkaus ja punnitus, sekä uudelleen punnitus, ettei mihinkään laukkuun tulisi liikaa painoa. Haikeina totesimme kahden viikon kuluneen ihan liian nopeasti. Kiitollisena hyvästelimme ja kiitimme isäntäperhettämme ja toivotimme heidät tervetulleeksi Suomeen.

Ihmeellinen oli Jumalan johdatus siinä, että saimme

Rivitaloja San Fransiscossa.

Kuva otettu Nännimäisen pihalla 1931. Vuonna 1938 piha palkittiin pitäjän parhaana. Kuvassa Leena Kivikkola 60 vuotta täyttäneenä.

tehdä tämän matkan Kertun ja Pertin kanssa, sillä viime helmikuun lopulla saimme suruviestin Paimionasta. Pertin maallinen matka oli yllättäen päättynyt – hän oli nukkunut ikuiseen rauhallisesti kotonaan. Siunattu olkoon hänen muis-

tonsa. Perttiä kiitollisena muistaen ja yhteisestä matkasta kiittäen. Näin muisteli ”Ameriikan” matkaansa

HELGA MARJATTA
RANTANEN
o.s. Kivikkola,
entinen Nännimäinen

Heikki ja Leena Nännimäisen perhettä. Vasemmalta Juho Nännimäinen, Niilo Nännimäinen, Hilma Nännimäinen o.s. Silvennoinen, Kerttu Peltonen o.s. Kivikkola ent. Nännimäinen, Toivo Aarnamo Matti Nännimäisen poika, Varpu Kaasalainen o.s. Nännimäinen, Helvi Rantakömi o.s. Kaasalainen Varpun tytär, Nestori Kivikkola ent. Nännimäinen, Maria Kivikkola ent. Nännimäinen, Onni Kivikkola ent. Nännimäinen, Hilja Nännimäinen o.s. Virolainen, Armas Nännimäinen. Edessä pikkutyttö Maija Nännimäinen, Leena Kivikkola ent. Nännimäinen os. Tomperi, pikkutyttö Sinikka Nännimäinen ja pojat Olavi Nännimäinen ja Kauko Kivikkola ent. Nännimäinen Helmin poika.

Karjalan Kannakset Äijöt -sukukirja valmistuu

Karjalan Kannaksen Äijöt -kirja ilmestyy toukokuun lopussa usean vuoden tutkimus- ja keruutyön jälkeen. Kirjassa on aluksi noin 60 sivua tausta-artikkeleita alueen historiasta, entisajan tavoista ja elinkeinoista sekä evakkotarinoita sotavuosilta.

Perhetaulut on laadittu erikseen Pyhjärven Konnitsan ja Haapaniemen kyllien, Käkisalmen ja Sakkolan Äijöistä aina 1600-luvun lopulta näihin päiviin. Erikseen laaditut 37 sukukaaviota havainnollistavat eri sukupolvien suhteita.

Pehmeäkantisen kirjan koko on B5, laajuus noin 390 sivua, henkilöhakemistossa on noin 2700 nimeä ja valokuvia lähes 100 kpl. Kirja on tilattavissa suoraan tekijältä, **Merja-Liisa Vuori**, myöhemmin lainattavissa myös kirjastojen kautta.

Uusi sävellyskilpailu kutsuu

Uudenmaan Karjalaisseurojen piiri on julistanut karjalaisen laulumusiikin sävellyskilpailun, joka on avoin kaikille säveltäjille. Kilpailu alkaa 1.5.2012 ja päättyy 31.8.2012. Sävellyksen tekstinä tulee käyttää runokoelmaa ”Vie sinne mun kaihoni” ja erityisesti sen osiota ”Säveltä etsivät”.

Kilpailuun osallistutaan nimimerkillä. Sävellyksen enimmäiskesto saa olla viisi minuuttia. Osallistua saa enintään kolmella sävellyksellä.

Lisätietoa kilpailusta voi kysyä teppo.siili@iki.fi tai p. 0400 828 278. Tuomaristossa ovat professori **Reijo Pajamo**, diplomi-laulaja **Raita Karpo** ja musiikkineuvos **Arvo Kuikka**. Tulokset julkistetaan marraskuussa 2012.

Leikkien, lelujen ja lorujen keruu

Karjalan Liitto järjestää leikkejä, leluja ja loruja koskevan keruun. Tavoitteena on kerätä ja analysoida materiaalia vanhoista leikeistä, leluista ja loruista sekä tuottaa vanhoista lasten leikeistä sähköinen sekä painettu julkaisu ja ohjeisto. Tavoitteena on ottaa nämä leikit ja lorut yhteisten tapahtumien ohjelmaan vuonna 2012. Lisäksi tuotetaan ohjeisto Karjalan Liiton jäsenseurojen lastenkerhojen ohjaajien käyttöön. Lisätiedot www.karjalanliitto.fi.

Taas käytiin pilkillä Pyhäjärvellä ja Laatokalla

Pilkki-kisan tulokset

Leo	70 kalaa
Markku	51
Heikki	41
Liisa	19
Seija	19
Heimo	18
Jari	10 + koukusta matikka
Yrjö I	10
Antero	8 (jatkuvat onnitteluviestit ja -puhelut häiritsivät)
Aimo	3
Pekka	1 nykäys
yht.	250 kalaa

Pilkkijöitä Pyhäjärven jäällä, Musakan rantamaisemissa. Kuva: Yrjö S. Kaasalainen.

Pärssisen Sukuseuran pilkkimätkä reissattiin Vpl. Pyhäjärvelle 11.-14.3.2012. Majoituspaiikkana oli Musakan Lomaranta Pyhäkylässä, ja kuljetuksesta huolehti Matkaputus, ratin takana **Hannu Putus**. Matkalaisina mukana olivat Eronen, Heikki, Liidia ja Matias, Inkinen Yrjö, Kaasalainen Yrjö, Laulajainen Pekka, Luukkanen Markku, Luukkonen Jari, Pulakka Esko, Pärssinen Aimo, Anja, Antero, Jaana, Jussi, Leo ja Seija, Tanskanen Heimo ja Vehkasalo Liisa.

Matka alkoi 11.3.2012 Lauttakylän linja-autoasemalta, Lahden rautatieaseman ja Heinolan kautta kohti Venäjää. Kun kaikki olivat bussissa, **Antero Pärssinen** esitteli matkalaiset ja **Seija Pärssinen**

jakoi valuutta-avainpaperit. Rajahovissa kävimme tankkaamassa itseämme ja täytimme tullipaperin. Venäjän puolella kelloa piti siirtää kaksi tuntia eteenpäin, koska vielä on talviaika. Suomen tullissa kävimme näyttämässä vain passit, mutta Venäjän tullissa piti viedä kaikki laukut sisälle, paitsi kairat ja kalakontit sai jättää autoon. Muutamilta henkilöiltä laukku avattiin, loput pääsivät ilman katsoamista. Tullivirkailija kävi vielä tarkistamassa passit ja leimat, ennen kuin pääsimme jatkamaan matkaa eteenpäin. Säkkiärvellä oli auton tankkaus, esim. 95-bensa maksoi siellä 28,80 ruplaa.

Viipurissa Sorvalin Valinnassa eurot vaihdettiin rupliksi, ja teimme tarvittavia ostoksia.

Musakan Lomarannassa olimme noin klo 21.00. Veimme laukut huoneisiin ja sen jälkeen oli ruokailu ja tervetulojuoman ottaminen. Lauloimme muutamia lauluja ja jokainen oli varmaan unta vailla, että on virkeä huomenna menemään pilkille.

12.3.2012 oli aurinkoinen ja tuulinen päivä. Aamiaisen aloitettiin ensin onnittelulaululla, koska Anterolla oli 75-vuotissyntymäpäivä, ja sitten oli vastahersrynipuuron syöminen aika. Aamiaisen jälkeen lähdimme narraamaan Pyhäjärven ahvenia, ja kalaa tuliakin, mutta ei kovin paljon.

Iltapäivällä alkoi juhlatilaisuus eli Anteron syntymäpäivän vietto, joka kesti nelisen tuntia. Aluksi joimme onnittelumaljan, sitten

Yrjö S. Kaasalainen piti alkupuheen Anterolle ja sen jälkeen annoimme lahjat päivänsankarille. Antero kertoi nuoruusajoista Karjalassa. Sitten olikin ruuan vuoro, joka oli tavallista parempaa, ja täytekakkukahvit jälkiruuksi.

Käkisalmen linnan museolta **Maria Lihaja** ja **Valentina Golemkova** tulivat tervehtimään Anteroa, hän sai heiltä ruusuja ja taulun lahjaksi. He kutsuivat meidät seuraavana päivänä tutustumaan Käkisalmen linnaan. Meillä oli mukana Anteron vaimon, Seijan, veljen **Matiaksen** vaimo **Liidia**, hän hallitsee venäjän kielen, ja oli siis tulkkina.

Yllätysvieras **Onerva Koskinen** Lahdesta tuli poikansa kanssa vielä onnittelemaan.

13.3.2012 oli puolipilvinen ja tuulinen päivä, ja samalla talvisodan päättymisen päivä 1940.

Aamiaisen jälkeen pysähdyimme Pyhäjärven sankarihaudalle, johon Antero Pärssinen, **Pekka Laulajainen** ja Yrjö Kaasalainen laskivat kukkalaitteet ja Pekka piti muistopuheen. Matka jatkui Lahnavalkaman, Keljan, Salitsanrannan, Matiskalan Yläjärven kautta Sortanlahteen, Antero ja Pekka kertoilivat kylistä. Keljassa vierailimme maatilyrityksessä, jossa oli nyt 24 lehmää ja myöhemmin 100 lehmää. Saimme tuorejuustomaistiaiset, jota sai myös ostaa. Anjan ja Anteron synnyinkoti oli siinä näköetäisyydellä.

Sortanlahdessa menimme jäälle pilkkimään Laatokan kaloja, joita tällä kertaa saimme, viime vuonna ei kukaan saanut yhtään ei edes nykäystä. **Markku Luukkanen** sai ensimmäiseksi, yhteensä saimme 12 kalaa sieltä. Matka jatkui Vuohensalon, Pörtsykän kautta Käkisalmeen. Ensin oli kaupunkierrosajelu, josta **Aimo Pärssinen** kertoili.

Linnaan menimme iltapäivällä, jossa meitä jo odotettiin. Teimme museokierroksen, jonka Valentina Golemkova esitteli, saimme vielä kahvit päätteeksi ja teimme ostoksia matkamuiستomyrmälästä. Pyhäjärven keskustassa pysähdyimme myös ostoksille. Sankarihaudalle Yrjö K vei

kynttilän talvisodan päättymisen kunniaksi. Matkan päättymisen jälkeen vielä muutama henkilö meni Pyhäjärvelle pilkkimään. Ilta-ruokailun jälkeen oli kalakilpailun tulosten julkistaminen. Seija oli päätuomari, hän julkisti tulokset, kaikki kalat kelpasivat kilpailuun, hän oli myös hankkinut palkinnot. Vietimme iltaa jutellen, laulaen ja katsoimme Muistojen järvi-filmin Antin television ruudulta.

14.3.2012 riisipuuroaamiaisen jälkeen oli laukujen vienti autoon ja perinteinen yhteiskuva, jonka **Antti Musakka** suoritti kaikkien kameroilla. Bussi kiersi Noitermaan kylän kautta. **Esko Pulakka** ja **Yrjö Inkinen** kertoilivat kylästä. Kiviniemessä oli pyhähdys, mutta se olikin hyvin lyhyt, koska kalastustarvikekauppa ei ollut auki. Viipurissa olimme tunnin verran. Torilla ei ollut muita busseja kuin meidän, mutta muutama kauppias tarjosi ostettavaksi tavaroita ulkona, kauppahallissa oli hyvin rauhallista. Sorvalin Valinnassa poikkesimme vielä ostoksille.

Venäjän ja Suomen tullimuodollisuuksien jälkeen olimme vihdoinkin takaisin Suomen puolella, ja kotimatka alkoi. Ensi vuonna uudelleen kaloja narraamaan.

SEIJA PÄRSSINEN
Heinola

Matkalaiset kotilähdössä. Kuva: Antti Musakka.

Kotikokin kertomaa

Kalakeitto kolmella tapaa

Vanhoissa sananlaskuissa on useitakin, joissa yhdistetään Yrjön päivä (23.4.) ja kevään ensimmäiset kalasaaliit. Kummitätini **Saimi Kaasalaisen** muistan laushtaneen: ”Jyrkinä jyrähtää kala tai kaksi”.

Järvet ja joet alkoivat vapautua jäistä huhtikuun lopulla, jolloin myös ensin hauki ja sitten ahvenet ryhtyivät kutemaan. Poikasina heittelimme veljeni **Yrjön** kanssa Loimijoen vapauduttua jäistä rannalle kiinnitettyjä kymmenkoukkuisia siimoja, ”vitejä”, joilla saimme kevään ensimmäiset kalat, ennen kuin tukinuitto alkoi häiritä mieluisaa harrastusta.

Sittenmin ovat kalastusmahdollisuudet parantuneet ja monimuotoistuneet. Ikävuosien lisääntyessä kehotetaan syömään kalaa entistä useammin. Ja kun vuosien myötä hyvin laitettu kala maistuu suussa entistä paremmalta, niin mikäpäsi siinä. Esittelen seuraavassa kalakeiton kolme perustyyppiä, joita usein kotikeittiössäni vuorottelen. Ne ovat kalakeitto kirkkaalla liemellä, kermanen kalakeitto ja seljanka.

Kalakeittojen reseptejä on maailmalla lukemattomia, ja monet niistä saattavat olla hyvinkin monimutkaisia ja aikaa vieviä. Seuraavat kolme perusreseptiä ovat nopeita ja helppoja, mutta tulos on silti maistuva.

Kaikkien kalakeittojen lähtökohta on kalojen perkuutahteista keitetty liemi. Sen voi tietysti korvata kalaliemi-kuutioilla tai kalafondilla, mutta lopputulos ei ole aivan yhtä hyvä. Kalaliemi voidaan keittää esim. ahvenen tai lohen päistä ja ruodoista (evät, kidukset ja sisälmykset heitetään pois). Kattilaan pannaan kalanruodot ja niin paljon vettä, että ne hyvin peittyvät, mukaan pannaan sipulia, tillinvarret, laakerinlehti ja jo tässä vaiheessa myös maustepippurit, niin ei tarvitse niitä sitten syödessä pyöritellä lautasen reunoille. Ruotoja keitetään 30-40 minuuttia, vaahto kuoritaan pois ja liemi siivilöidään; jos haluaa oikein kirkkaan kalaliemen sen voi siivilöidä kankaan lävitse.

Kun kalaliemi on valmis, siihen pilkotaan juurekset oikeassa järjestyksessä: ensin hitaammin kypsyvät lantukuutiot (lantun voi jättää poisikin, liikaa sitä ei saa olla), porkkana- ja juurisellerikuutiot, ja lopuksi vähän isompina lohkoina perunat. Peruna on kalakeiton tärkein juures, ja sitä pitää olla yhtä paljon tai enemmän kuin muita juureksia. Heti perunoiden jälkeen pannaan kypsymään kalanpalat, esimerkiksi ahvenen fileet. Keiton annetaan kypsyä 15 minuuttia niin, että perunat ja kalat ovat kypsyneet. Maustetaan suolalla ja vasta tarjoiltaessa tuoreella tillisilpulla. Keiton voi tehdä myös ”kolmen kalan” keittona, jolloin kalanpalat ovat ahvenen lisäksi esim. haukea ja lohta.

Kermanen kalakeitto tehdään mieluiten lohesta. Peruskalalientä on vähemmän, juureksina oikeastaan vain peruna ja hiukan porkkanaa, ja jos vatsa kestää sipulia, niin sitäkin. Keiton kypsymisvaiheessa liemeen lisätään täysmaitoa ja kuohukermaa runsaalla kädellä, ja keiton valmistuttua reilusti voimakareita ja viimeksi tillisilppua.

Venäläistyyppinen seljanka tehdään kuten kirkas kalakeitto, mutta siihen lisätään pari lusikallista tomaattipyyreetä ja vähän tuoreista limesitruunoista puristettua mehua, niin että keittoon tulee lievä hapahko maku. Aitoon venäläiseen seljankaan kuuluu vielä paljon muuta, esim. suolakurkkua, oliiveja ja kaprista. Maukkain seljankan liemi keitettiin erikseen kiiskistä. Yksinkertaisemmat muunnokset maistuvat kuitenkin vallan erinomaisilta.

Kaikkien kalakeittojen kanssa pitää olla ruisleipää, joko tuoretta tai näkkileipää, ja sen päällä voita ja emmentaljuustoa.

JUHANI FORSBERG

Paukkujen kahdeksas sukumatka

Karjalan kannakselle, suvun synnyinseuduille, Sakkolaan, Metsäpirttiin, Rautuun ja mahdollisesti ympäristökuntiin järjestetään to 28.6. - su 1.7.2012.

Tavoitteena on järjestää kaikille mahdollisuus tutustua suvun entisiin asuinsijoihin. Ohjelma määräytyy osanottajien toiveiden mukaan. Matkan hinta noin 400-450 euroa / henkilö

Matkalle voi ilmoittautua muitakin kuin Paukun sukuun kuuluvia, mutta matka tehdään Paukkujen ehdoilla.

Tiedustelut ja ilmoittautuminen sukutoimikunnan puheenjohtaja **Hannu J. Paukku**, Harjatie 5, 32210 LOIMAA, GSM 0500-741296, E-mail. hannu.paukku@punkalaidun.fi

Sakari ja Hanna-Riitta Pärssisen isännöimä Koulutintti tarjoaa tilat Pärssisten sukukokoukselle

Kesäkuun toisena lauantaina Punkalaitumen idyllisellä kirkonkylällä, joen varrella käy vilske. Harvalla sukuseuralla, kuten nyt Pärssisten Sukuseuralla, on mahdollista päästä pitämään lähes 100 henkeä keräävää kokoustaan jonkun oman suvun jäsenen ylläpitämään paikkaan kuten nyt Koulutinttiin kokoonnuttaessa. Paikkaa ylläpitävät **Sakari ja Hanna-Riitta Pärssinen**. Elokuussa 2009 Sastamalan Kiikassa Kinnalan Koukulla Pärssisiä emännöi ja isännöi niin ikään sukuseuran toiminnassa mukana oleva pariskunta, **Marja o.s. Pärssinen ja Kalle Koukku**.

Karjalan Liittoon kuuluvassa, neljä vuotta sitten perustetussa Pärssisen Sukuseurassa on toistasataa jäsentä. Tiedonkulku jo seuraan liittyneille ja jäsenyyttä miettiville kohentui, kun viime kesänä saatiin omat nettisivut <http://www.karjalanliitto.fi/index.phtml?s=1666>

Nyt sukuseuran hallitus kutsuu jäsenet ystävineen ja muut Pärssisten seuran toiminnasta kiinnostuneet joka toinen vuosi sääntömääräisesti kokoontuvaan sukukokoukseen, joka pidetään lauantaina 9.6.2012 Koulutintissä Punkalaitumen kirkonkylässä os. Lauttakyläntie 21, 31900 Punkalaidun. Sinne voi mennä myös etukäteen majoittumaan. Tilaisuus lauantaina alkaa klo 9.30 tervetulokahvilla.

Paikka löytyy melkein keskeltä Punkalaitumen idyllistä kirkonkylää, joen varrelta, jugendtyylisestä museokoulusta, joka on entinen Sarkkilan maalaiskansakoulu. Tämän v. 2000 peruskorjatun kokous- ja juhlatila Koulutintin

Koulutintti toimii vanhassa Sarkkilan maalaiskansakoulussa, joka tässä nähtynä joelta päin. Koulutintin viihtyisissä tiloissa on myös museoitua koulun esineistöä, mm. pulpetteja. Kuva: Koulutintin arkistot.

(www.koulutintti.com) ylläpitäjät on palkittu v. 2011 Vuoden Yrittäjinä. Sakkolan Lapinlahdella juuret omaavalla Sakari Pärssisellä ja hänen puolisoillaan Hanna-Riitalla on tässä museokoulun kunnostamisessa ja toiminnan pyörittämisessä riittänyt haastetta kylliksi, sillä siitä on tullut paikkakunnalla ja maakunnassa suosittu kokous- ja juhlapaikka. Ravintola- ja matkailuala ovat Sakarilla verissä, sillä onhan myös yksi hänen veljistään, helsinkiläinen **Pekka Pärssinen**, erittäin tunnettu, nykyisin Karjalatalolla toimiva ravintoloitsija ja myös matkatoimistoyrittäjä.

Sukukokouspäivän ohjelmassa tervetulokahvien jälkeen on mm. lyhyt hartaustilaisuus, sukuhaaroittain kokoontumisia sekä evakojen kohtaloita ja **Rauno Pärssisen** kokoamaa suvun kirjeenvaihtoa tutki-neen, Helsingin Yliopiston sosiaali- ja kulttuuriantropologian professori **Karen Armstrongin** teoksen esittely. **Ilmo** ja **Kari Pärss-**

sinen, Raunon kanssa samasta veljessarjasta, kertoivat paitsi Armstrongin tutkimuksesta, myös muusta oman sukuhaaransa laajasta ja seikkaperäisestä tutkimuksesta.

Sukukokouksessa käsitellään sääntöjen 9 §:n mukaiset asiat, valitaan mm. sukuseuralle puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja viisi muuta jäsentä ja heidän varajäsenensä sekä käsitellään tilit 2010-2011 ja vahvistetaan toimintasuunnitelma seuraaville kahdelle toimintavuodelle 2012-2013. Tilaisuus päättyy n. klo 17.00.

Tarkempi päivän aikataulu 6.5.2012 jälkeen.

Ilmoittautumisesta 14.5. mennessä, osanottomak-susta, majoittumismahdollisuuksista ym. katso ilmoitus tässä lehdessä.

Lisätiedot sukuseuran jäsenasioiden ja talouden hoitaja Timo Pohjola timo.pohjola@seutuposti.fi tai 045 359 4575 ja seuran kotisivuilta <http://www.karjalanliitto.fi/index.phtml?s=1666>

KAARINA PÄRSSINEN

Kutsu Pärssisen Sukuseuran sukukokoukseen

Pärssisen Sukuseura ry kutsutaan sukukokoukseen, joka pidetään lauantaina 9.6.2012 Koulutintissä Punkalaitumen kirkonkylässä os. Lauttakyläntie 21. Paikka on jugendtyylisestä entisestä Sarkkilan maalaiskansakoulusta v.2000 peruskorjattu kokous- ja juhlatila (www.koulutintti.com). Päivän ohjelma alkaa klo 09.30 tervetulokahvilla ja päättyy n. klo 17.00. Tarkempi aikataulu 6.5.2012 jälkeen.

Osanottomaksu 40e/20 e (alle 18v), sisältäen kahvi- ja ruokatarjoilut sekä järjestelykustannukset. Koulutintissä Punkalaitumenjoen rantatörmällä on myös B&B majoitustilaa 10 (max 16) henkilölle ja Mökkimajoitusta Yhivuorella ja Porttikallion urheilukeskuk-sessa. Majoitusasioissa lisätiedot 02-7641 735, 050 5575 675.

Ilmoittautumiset 14.05.2012 mennessä sukuseuran jäsenasioiden hoitaja Timo Pohjolalle: timo.pohjola@seutuposti.fi tai 045 359 4575. Se vahvistetaan suorittamalla 14.05.2012 mennessä osanottomaksu seuran tilille FI86 5152 0920 0210 99, Pärssisen Sukuseura ry. Viestiin saajalle on merkittävä ilmoittautujan nimi ja osoite.

Sukukokouksessa käsitellään sääntöjen 9§:n mukaiset asiat, valitaan mm. sukuseuralle puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja viisi muuta jäsentä ja heidän varajäsenensä sekä käsitellään tilit 2010-2011 ja vahvistetaan toimintasuunnitelma seuraaville kahdelle toimintavuodelle 2012-2013.

Lisätietoja myös seuran kotisivuilta <http://www.karjalanliitto.fi/index.phtml?s=1666>

Lämpimästi tervetuloa

Pärssisen Sukuseura ry/Hallitus

Apurahan saajia vuosien varrelta:

Diplomi-insinöörinä puolustusvoimien palveluksessa

Pyhäjärvi-lehti on pyytänyt vuosien varrella säätiön hallinnoimista rahastoista apurahan saaneita kertomaan kuulumisiaan. Nyt on vuorossa puolustusvoimien palvelukseen päätnyt diplomi-insinööri **Taina Hurme**, o.s. **Kiiala**, pian 40 v. Hän asuu Pirkkalassa:

Syntyjäni olen paljaslakainen tamperelainen, eivätkä vanhempanikaan olleet kovin kauas synnyinseuduiltaan päätyneet, sillä isäni **Seppo Kiiala** oli syntynään Suoniemeltä (nykyisin osa Nokkiaa) ja äitini **Pirjo Kiiala** (o.s. **Kaasalainen**) Huittisista.

Jo edesmenneen isäni suonissa ei virrannut karjalaista verta, mutta äitini molemmat vanhemmat olivat pyhäjärveläisiä, joten siitä puolelta sukujuureni ovat siis vahvasti Karjalan Kanaksella. Äidinäitini **Vappu Kaasalainen** (o.s. **Hietanen**) oli kotoisin Alakylästä ja äidinisä **Tauno Kaasalainen** puolestaan Pöhlöstä.

Sain **Tyyne Lehikaisen** rahaston jatko-opiskeluapurahan (1000 mk) vuonna 1995, jolloin valmistuin ympäristötekniikan diplomi-insinööriksi Tampereen teknillisestä korkeakoulusta (nyk. Tampereen teknillinen yliopisto). Jäin valmistumiseni jälkeen tutkijaksi ja jatko-opiskelijaksi korkeakoululle, ja koska apurahan käytölle ei oltu asetettu erityisiä ehtoja, se taisi kulua normaaliin elämiseen silloisessa kahden opiskelijan taloudessa.

Olin tutkijana TTKK:n vesi- ja ympäristötekniikan

Kolmen polven naisia, Kaasalaisen sukua Pyhäjärveltä. Vas. Pirjo Kiiala sekä Petra, Taina ja Erika Hurme.

laitoksella vuoteen 2001 asti. Sinä aikana perheeseemme syntyi kaksi tytärtä, **Erika** 1998 ja **Petra** 2000.

Jätin yliopistomaailman pätkätyöt, kun sain vakituisen työpaikan Puolustusvoimilta nykyisessä Maa-voimien Materiaalilaitoksen Esikunnassa Tampereella. Työskentelin aluksi kemian ja matematiikan opintojani hyödyntäen sisäballistikko-tykistön panosjärjestelmien parissa. Myöhemmin toimenkuvani on laajentunut järjestelmäinsinööriksi ja vastuullani on kranaatinheittimien sekä niiden ampumatarvikkeiden tekninen elinjakso. Nykyinen työni on siis varsin kaukana ympäristötekniikan erikoistumisalueestani, mutta olen

tyytyväinen kiinnostaviin ja monipuolisiin työtehtäviini, sekä Puolustusvoimiin työnantajana.

Äitini ja varsinkin **Yrjö**-enoni olivat useasti käyneet Pyhäjärvellä ja itsellenikin tuli sopiva tilaisuus lähteä sinne toukokuussa 2004. Nelipäiväisellä matkalla pääsin käymään molempien isovanhempieni kotipaikoilla ja Konevitsan luostarisaaressa. Pyhäjärven sankarihaukalla käydessä tunsin kaikkein aidoimmin menetetyn kotiseudun merkityksen. Matkalla tuli nähtyä myös Viipuri ja Käkisalmi, mutta tärkeintä itselleni oli kuitenkin käydä Pyhäjärvellä – edes tämän kerran.

Karjalaisuus on osa minua – se parempi osa, ku-

ten äidilläni on joskus leikillään tapana sanoa, sillä isän puolelta lienen perinyt myös pohjalaista temperamenttia. Pidän tärkeänä tämän karjalaisuuden vaalimista ja yritän osaltani siirtää sitä eteenpäin omille lapsilleni. He ovatkin olleet esiintymässä mm. Pyhäjärvi-juhliissa viimeksi Mouhijärvellä kesällä 2008 ja olimme mukana myös Kalamajan, Montruan ja Pöhlön jakokunnan matkalla Ruotsissa heinäkuussa 2010. Jossakin vaiheessa aion vielä opetella paistamaan yhtä hyviä karjalanpiirakoita kuin äitini sekä tietenkin opettaa tämän taidon myös tyttärelleni.

Oikein hyvää kevättä toivottaen

TAINA HURME

Mistä löydän hyvän lahjan?

Tässä vihje: Hanki kirjapari **Kaunisti Vpl Pyhäjärveä**, osat I ja II. Yhteensä 736 sivua ja 1750 kuvaa. Koko A4. Hinta vain 95 euroa + läh. kulut. Lisätietoja ja tilaukset: taubila@pp.inet.fi tai 044 564 1040. Noudettavissa myös johtokunnan jäseniltä ilman läh. kuluja. Sekä <http://vpl-pyhararvi.fi/kirjapuoti>

PYHÄJÄRVI-TUOTTEITA LAHJAKSI JA OMAAN KÄYTTÖÖN

Vaakunapaitoja edullisesti esim. lahjaksi ja asukseksi yhteisiin tilaisuuksiin juuristamme kertova Vpl. Pyhäjärven vaakunapaita! Tilaukset Kaarina Pärssinen 040-519 3036, e-mail kaarinarparssinen@gmail.com ja Kaisa-Liisa Korhonen 050-590 5433, e-mail kaisaliisa.korhonen@kolumbus.fi. Aidon värisellä Vpl. Pyhäjärven vaakunan kuvalla ja tekstillä PYHÄJÄRVI VPL varustettua erittäin hyvälaatuista T-paitaa löytyy joko valkoisena tai helmenharmaana, koot S, M, L, XL, XXL. Kappalehinta edelleen vain 12 eur/kpl, jos tilaat 10 kpl saat ne yhteishintaan 100 eur.aa. **Dokumenttiefokuva** Muistojen järvi vuosilta 1939-44 Pyhäjärvellä, VALMIINA LISÄPAINOS DVD-versiosta, hinta entinen 20 eur. **Seuran 50-vuotishistoriikki** (2007) tarjoushintaan 10 eur/kpl. Postitettaviin lähetysiin lisätään postituskulut, myös Karjalatalolta noutamisesta voitte sopia.

VPL. PYHÄJÄRVI-SEURA RY.

Pyhäjärvi-lehden seuraavan numeron aineistot toimitukseen **pe 11.5.2012** mennessä, kiitos.

PYHÄJÄRVI-tuotteita

* **Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön 60-vuotishistoriikki**. 136 sivua, runsaasti valokuvia ja muisteluja niin säätiön alkuajoilta kuin eri paikkakunnilla pidetyistä juhlilla ja muista pyhäjärveläisten tapahtumista. Hinta 20 euroa + postikulut.

* **Isännänviiri** (suunnitelu Kaarle Viika) koko 45x400 cm. Hinta 75 euroa + postikulut

* **Vpl. Pyhäjärvi pöytästandaari** (suunnitelu Kaarle Viika) jälleen saatavana hinta 42 euroa + postikulut.

* **Tilaukset säätiön asiamies**
Pirjo Kiiala puh. 044-2815047
pirjo.kiiala@gmail.com

* **Reino O. Kukko ja Kaarle Viika, Vpl. Pyhäjärvi** v. 1989 ilmestynyt kuvateosta edelleen saatavissa. Runsaan kuvamateriaalin lisäksi kirjassa on laaja historiaosuus entisestä kotipitäjästämme sekä murrenastasto selityksineen. Hinta 25 euroa + postikulut.

TAPAHTUMAKALENTERI

Tampereen Seudun Vpl Pyhäjärvikerhon kevätretki tehdään to 3.5.2012 Helsinkiin ja Ateljee Hiidenlinnaan Somerolla. Bussi lähtee klo 8 Vanhalta kirkolta Keskustorilta. Opastettu tutustuminen Karjalataloon, josta matka jatkuu Temppeliaukion kirkkoon. Helsingistä matka jatkuu Varsinais-Suomeen Somerolle, jossa tutustuminen Hiidenlinnaan isäntäpari Marja ja Reino Koivuniemen opastuksella. Kotimatalla on arpajaiset. Tamperella olemme n. klo 18-19. Matkan hinta 50 euroa/hlö sisältää matkan lisäksi lounaan Karjalatalossa ja pullakahvin Hiidenlinnassa. Ilmoittautu pikaisesti matkan vetäjälle, Laila Innaselle puh. 040-504 9135.

Lahden Seudun Vpl Pyhäjärvi-kerhon toukokuun kokoontuminen toteutetaan 30.05.2012 kolmen tunnin höyrylaivaristeilynä Vesijärvellä. Kokoonnumme klo 17.30 Elsa ja Raimo Musakalle Hinaajakatu 7. Siitä siirrymme Lahden satamaan, josta s/s Laitiala lähtee klo 19.00 illallisteilylle. Risteilyn hinta on buffet-illalliseen 45 €. Ilmoittautumiset Raimo Musakalle, puh.050-5280426, tiistaihin 15.05.2012 mennessä. -Tervetuloa.

Pyhäjärvi-juhlat Huittisissa 14.-15.7.2012.

LISÄTIETOJA juhlista seuraavissa Pyhäjärvi-lehdissä ja Huittisten Karjalaseuran kotisivuilla.

MAJOITUSPAIKKOJA:

Pyhäjärvi-juhlille saapuvat voivat tiedustella majoituspaikkoja muun muassa seuraavista Huittisista löytyvistä majoituspalveluista:

Huittisten seurahuone

Lauttakylänkatu 14, Huittinen
puh. 010 548 1410, www.seke.fi

Mommolan Motelli

Turuntie 33, Huittinen
puh. 02 569 451, 0400 860 867
www.mommolanmotelli.fi

Rekikosken Majoituspalvelut

Kivirannantie 253, Huittinen
puh. 02 567 797
www.rekikoskenmajoituspalvelut.fi

Tuorin ratsutila

Punkalaitumentie 10, Huittinen
puh. 050 557 3450, www.tuorinratsutila.fi

Vierastalo Raska

Raskalantie 218, Huittinen
puh. 040 755 8544, 040 594 5525

vpl. Pyhäjärvi

Julkaisija: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö
Kotisivut: www.karjalanliitto.fi/vplpyhararviisaatio

VPL.PYHÄJÄRVI-SÄÄTIÖ

Päätoimittaja:

Marjo Ristilä-Toikka
Rautasementtie 375
37570 Lempäälä
puh. 040 730 2622 tai
03-3748 448
marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi

Toimitusneuvosto:

Juhani Forsberg, Marja Härmä, Yrjö S. Kaasalainen, Pirjo Kiiala, Esko Pullakka, Markku Pärssinen ja Marjo Ristilä-Toikka.

Toimituksella on oikeus lyhentää ja muokata lehteen lähetettyä aineistoa.

Tilaukset, jakeluhäiriöt ja osoitteenmuutokset:

Toimitus, päätoimittaja Rautasementtie, Lempäälä kts. yhteystiedot vierestä

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön asiamies

Pirjo Kiiala
Lamminkankaantie 12
33420 Tampere
puh. 044-2815047
pirjo.kiiala@gmail.com

Sivunvalmistus:

Marjo Ristilä-Toikka

Painopaikka:

Satakunnan Painotuote Oy, Kokemäki

Tilaushinnat: koti- ja ulkomaat 30 euroa/vsk.

Ilmoitushinnat (pmm):
kuolinilmoitukset.....0,70 e
tekstissä.....0,80 e
pienin ilmoitus.....20 e
Hintoihin lisätään alv. 23%